

O. W. KUUSINEN

SUURI
VUOSISATAMME

Suomen Kommunistinen Puolue

Helsinki 1961. Kustannusosakeyhtiö Yhteistyön kirjapaino

O. W. KUUSINEN

LUKIJALLE

Otto Wille Kuusinen on aikamme työväenliikkeen merkkihenkilöitä. Marxilais-leniniläisen teorian perusteellinen tuntemus yhtyy hänessä pitkäaikaiseen omakohtaiseen työväenliikkeen taistelukokemukseen. Lokakuun 4. päivänä 1881 Laukaassa kyläräätälin perheessä syntyneenä hän liittyi yliopistolukunsa päätettyään Suomen työväenliikkeen riveihin vuonna 1905. Jo silloin hän oli pitkälle perehtynyt marxilaisuuteen ja joutui nopeasti vanhassa työväenpuolueessa keskeisiin tehtäviin. Hän kuului maamme työväenliikkeen ensimmäisen teoreettisen julkaisun Sosialistisen Aikakauslehden perustajiin. Työmies-lehden teräväkynäisenä toimittajana, monivuotisena valtiopäivämiehenä ja vuoden 1918 Suomen vallankumousohallituksen, kansanvaltuuskunnan yhtenä johtavana jäsenenä hän on piirtänyt lähtemättömästi nimensä Suomen työväenliikkeen historiaan.

Hänen johdollaan Suomen entisen sosialidemokraattisen puolueen jäsenet perustivat elokuussa v. 1918 Suomen Kommunistisen Puolueen. Nyt ilmestyvässä teoksessa meillä on tilaisuus julkaista osa hänen muistelmiaan maanalaisen toimintansa ajalta Suomessa vv. 1919—20. Näiden muistelmien laatimiseen O. W. Kuusinen ryhtyi Suomen Kom-

munistisen Puolueen keskuskomitean pyynnöstä 5—6 vuotta sitten. Kun hänelle ei kuitenkaan suuren työtaakkansa vuoksi ole jäänyt aikaa suunnitellun muistelmakirjoituksen jatkamiseen, olemme katsoneet olevan paikallaan julkaista nyt toveri Kuusisen muistelmien alkuosan, johon lukijat epäilemättä kiinnostuneina tutustuvat.

O. W. Kuusinen on useiden vuosikymmenien ajan suorittanut merkittävää työtä kansainvälisessä kommunistisessa liikkeessä. Laaja perehtyneisyys marxismin-leninismien teoriaan ja kansainvälisiin kysymyksiin tekivät hänet erittäin sopivaksi sen toimituskunnan johtoon, jonka työn tuloksena v. 1959 Marxismin-leninismien perusteet-niminen tietokirja ilmestyi. Suomenkielisenä se julkaistiin viime vuonna ja on saanut huomattavan levikin maassamme. Se on monipuolinen esitys marxilais-leniniläisestä teoriasta nykyajan tieteen uusimpien saavutusten ja kansainvälisen kommunistisen liikkeen rikkaan kokemuksen ja näköalojen valossa.

Nyt ilmestyvässä teoksessa julkaisemme kaksi toveri O. W. Kuusisen esitelmää, joissa kosketellaan eräitä nykyisen maailmantilanteen esiin nostamia keskeisimpiä ongelmia. Uskomme, että kaavoista vapaa omaperäisyys ja samalla tieteellinen perusteellisuus, jolla O. W. Kuusinen näitä kysymyksiä käsittelee, innostavat aikaansa seuraavaa lukijaa entistä syvällisemmin tutustumaan maailmankatsomukseen, joka todenteolla auttaa ymmärtämään ajan merkkejä ja on käytännössä osoittautunut ihmiskunnan luotettavaksi tiennäyttäjäksi sen kulkiessa suuria päämääriään, pysyvää rauhaa, sosialismia ja kommunismia kohti.

Julkaisija

LENININ AATTEIDEN TOTEU- TUMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ

**Esitelmä V. I. Leninin syntymän 90-vuotispäiville
omistetussa juhlatilaisuudessa Moskovassa
huhtik. 22 pnä 1960.**

Tänään vietämme kommunistisen puolueemme ja neuvostovaltion perustajan, kaikkien maiden työtätekevien suuren johtajan Vladimir Iljitsh Leninin syntymän 90. vuosipäivää.

Leninin nimeen liittyvät perustavaa laatua olevat muutokset maamme ja 20. vuosisadan kansainvälisen työväenliikkeen historiassa. Eikä ainoastaan menneisyyden historiassa. Hänen nerokas oppinsa on meidänkin päivinäimme luotettava ohje kaikille, jotka kamppailevat yhteiskunnan uudistamiseksi työtätekevän ihmiskunnan etujen mukaiseksi. Leninin aatteiden valo tunkeutuu kauaksi tulevaisuuteenkin, antaa mahdollisuuden nähdä selkeästi historiallisen kehityksen näköalat.

Lenin on aina kanssamme

Elävän Leninin unohtumaton hahmo sykehdyttää tänäänkin kaikkien neuvostoihmisten sydämiä, niin niiden, joilla on ollut onni tavata Vladimir Iljitshiä, kuin myös niiden, jotka häntä koskaan henkilökohtaisesti näkemättä ovat taistelleet ja työskennelleet hänen sytyttävien kehoitustensa innoittamina.

Leninin suuruus ja hänen elämäntyönsä valtava historiallinen merkitys on nyt selvä jokaiselle. Mutta nuoremman ja keskipölvän edustajien on ehkä vaikea luoda itselleen kuvaa tämän suuren johtajan valloittavasta persoonallisuudesta, hänen erikoisesta huo- maavaisuudestaan tovereita, kaikkia kansan syvistä riveistä lähteneitä rehellisiä ihmisiä kohtaan.

Iljitshin kanssa keskustellessaan jokainen tunsi, miten ihmeteltävällä tavalla hänen persoonassaan yhtyi lämmin inhimillisuus väkevänä hehkuvaan val- lankumoukselliseen intoon. Hänen kanssaan voi pu- hua aivan ujostelematta kuten oman isänsä tai kaik- kiyymmärtävän opettajan kanssa. Hän kuuntelee tarkkaavaisena, mutta hänen eloisilla, ilmeikkäillä kasvoillaan, hänen silmissään näkee ajatusten ja tun- teiden nopean virtaamisen. Kun hän sitten lyhyin, selkeästi muotoilluin lausein konkreettisesti ja syväl- lisesti selittää sinua askarruttavia kysymyksiä, häm- mästyttää sinua hänen neroutensa voima. Kaikki monimutkainen osoittautuu olevan helposti selitettä- vissä. Heti käy ilmeiseksi, mihin on mentävä ja ke- nen kanssa, mitä on tehtävä ja missä on politiik- kamme ydin kyseisessä tilanteessa. Kaikki käy päi- vänselväksi. Sitten palaat Leninin kanssa käydyin keskustelun jälkeen onnellisena, tuntien voitonvar- muutta sekä syvää kiintymystä häneen, Leniniin.

Jos siis joku kysyisi, missä me vanhemman pol- ven ihmiset saimme erityisen selvästi tuntea Leninin nerouden, niin voitaisiin vastata näin: hän näkyi

meille selvä näkijänä tämän sanan parhaimmassa merkityksessä. A. M. Gorkin osuvan sanonnan mukaan Leninillä oli harvinainen kyky katsoa nykyisyyteen tulevaisuuden korkeudesta.

Vladimir Iljitshin kokouksissa pitämässä puheissa nerätti hämmästyttä hänen elämänviisautensa, väkevä tahtonsa ja vakaumuksen voima, joka sai kuulijat valtoihinsa. Työläis- ja talonpoikaisjoukot tunsivat, että Lenin sydämensä sopukoita myöten huolehti heidän jokapäiväisistä tarpeistaan, omisti elämänsä heidän etujensa puolustamiselle ja vihasi palavasti kaikkea sortoa ja työn ihmisten riistoa. Kansaa rakasti rajattomasti Leniniä, niin kuin Leninkin rakasti kansaa.

Leninin johdolla sosialismi ensimmäisen kerran siirtyi teorian piiristä elävään käytäntöön. Vladimir Iljitsh ei itse saanut nähdä sosialismin voittokulkua muissa maissa. Hänen elämänsä katkesi ennen aikaisesti. Mutta Leninin historialliset teot, hänen aatteensa ovat kuolemattomat. Hänen neroutensa säteet valaisevat puolueemme tietä tänäänkin.

Leninin suuri oppi, leninismi, on meidän aikakautemme marxilaisuutta. Uskollisena marxilaisena Lenin kehitti edelleen Marxin oppia muuttuneita historiallisia olosuhteita vastaavasti. Uskollisuus Leninin opeille vaatii puolueeltamme, että tämäkin aikamme olosuhteet huomioon ottaen kehittäisi edelleen marxismi—leninismiä, soveltaisi aina luovalla tavalla sen perusajatuksia.

Tällaista uskollisuutta leninismille vaatii puolueeltamme sen vastuunalaisuus työväenluokalle ja koko neuvostokansalle samoin kuin kansainväliselle kommunistiselle liikkeelle. Puolueemme näyttää rikkaan kokemuksensa vuoksi esimerkkiä taistelussa sosialismin puolesta, esimerkkiä sosialistisen ja kommunistisen rakennustyön erittäin monisäikeisten tehtävien menestyksellisessä ratkaisemisessa.

Uskollisuutensa marxismi—leninismille puolueemme osoittaa teoillaan, politiikallaan. Lenin kirjoitti, että politiikka on tiedettä ja taitoa. Tähdentäessään marxismin teorian ja käytännön toisistaan erottamattomuutta hän sanoi: "Marxilaisuus on sitä, että osataan määritellä millaista politiikkaa näissä tai noissa olosuhteissa on noudatettava".

Millaista konkreettista politiikkaa puolueemme nykyoloissa noudattaa? Miten se toteuttaa Leninin ohjeita? Mihin puolueen ja neuvostohallituksen poliittinen suuntaus tähtää?

Minusta näyttää aiheelliselta yrittää tänä unohtumattoman opettajamme muistolle omistettuna iltana valottaa näitä kysymyksiä.

Leninin tietä kommunismiin

Nykyisin maamme kaikki työtätekevät uurastavat kommunismin aineellisen ja teknillisen perustan luomisessa. Minkä konkreettisen tehtävän puolue aset-

taa keskeiselle paikalle tässä suuressa työssä? Kaikkien teollisuuden ja maatalouden alojen sähköistämisen.

Nyt voidaan paremmin kuin koskaan arvioida Iljitshin nerokasta tarkkanäköisyyttä, kun hän jo vuoden 1920 alussa teollisen takapajuisuuden ja hävitystilan mitä vaikeimmissa olosuhteissa lausui varmana käsityksensä: "Sähköistäminen uudesti synnyttää Venäjän. Sähköistäminen neuvostojärjestelmän pohjalla saa aikaan kommunismin perusteiden lopullisen voiton..." (Teokset, 30. osa, s. 343).

Seuraavina vuosina neuvostokansa Leninin henkilökohtaisesti johtamana ryhtyi toteuttamaan ensimmäistä sähköistämissuunnitelmaa. Lenin antoi tälle tehtävälle erittäin tärkeän ohjelmallisen merkityksen esittäen tunnetun määritelmänsä: kommunismi on neuvostovalta ynnä koko maan sähköistäminen.

Leninin jälkeen on maassamme viisivuotissuunnitelmien aikana rakennettu paljon sähkövoimalaitoksia, niiden joukossa suuriakin. Mutta nykyisin, jolloin maamme on astunut laajalla rintamalla tapahtuvan kommunistisen rakennustyön kauteen, puolueemme on asettanut tämän tehtävän ensimmäiselle sijalle. Toveri N. S. Hrushtshevin suulla puolueen keskuskomitea on julistanut koko maan sähköistämisen kansantalouden kehityksen pohjimmaisiksi perustaksi. Siten on jälleen voimakkaasti korostettu sen suuren tehtävän periaatteel-

lista, ohjelmallista merkitystä, jonka Lenin esitti ohjelmaan.

Nykyinen seitsenvuotissuunnitelma on oleva ratkaiseva vaihe tämän Leninin ajatuksen toteuttamisessa. Vuoteen 1965 mennessä maamme sähkövoiman tuotanto kohotetaan 500—520 miljardiin kilowattituntiin. Se merkitsee, että energiaa kehitetään yli kaksi kertaa niin paljon kuin sitä tuottivat neuvostovallan vuosina rakennetut maan kaikki sähköasemat ennen 7-vuotissuunnitelman alkamista. Ja taloustieteilijäin ennakkolaskelmien mukaan sähkövoiman tuotanto on vuonna 1980 suunnilleen 2 triljoonaa 300 miljardia kilowattituntia.

Tämän ohjelman toteuttaminen merkitsee jättäisaskelta tuotantovoimien kehityksessä. Sähköistämisen pohjalla, ja vain tällä pohjalla, voidaan toteuttaa kansantalouden täyskoneellistaminen ja automatisointi. Kun maalla on runsaasti sähkövoimaa, se merkitsee, että on mahdollisuus ottaa käyttöön miljoonia uusia sähkömoottoreita ja koneita sekä kyllästää tuotanto elektronikojeilla ja laitteilla. Se avaa liikkumatilan jatkuvalla teknilliselle kehitykselle, tekee neuvostoihmisten työn verrattomasti tuottavammaksi ja helpommaksi.

Olemme astuneet hämmästyttävän teknillisen valankumouksen kauteen. Se liittyy tuotannon kanssa elimellisesti yhteen sulautuvan tieteen valtavaan kehitykseen. Kansamme ja puolueemme rakastavat tiedemiehiä, antavat arvoa tieteelle, eivät säästä varoja

tukeakseen näiden rohkeita aloitteita. Kaikille ovat tunnettuja neuvostotieteen suurenmoiset saavutukset. Neuvostoliittolaisten sputnikien ja lunnikien lähettämisen jälkeen on rajojen takaisten vihamiestemmekin ollut pakko tunnustaa neuvostotiedemiesten johtava osuus maailman tieteellisessä kehityksessä.

Teknillinen vallankumous alkaa ulottua myös maatalouden alalle. Se tuo muassaan työn tuottavuuden valtavan kasvun ja vähentää jatkuvasti maatalouden riippuvuutta luonnon oikuista. Sähköistäminen, koneellistaminen ja kemiallistaminen muuttavat maataloustyön vähitellen erääksi teollisuustyön lajiksi. Parhaista kollektiivitalouksien pelloista ja farmeista tulee todella suurtuottoisia vilja-, rehu-, liha- ja maitotehtaita. Näin lasketaan aineellista perustaa kaupungin ja maaseudun välisen eroavuuden poistamista tarkoittavan suuren tehtävän ratkaisemiselle.

Puolueen ja neuvostohallituksen politiikan suuret saavutukset kommunismin aineellisen ja teknillisen perustan luomisessa ovat parhaana osoituksena siitä, että tämä politiikka on oikea. Työtätekevien miljoonajoukot kannattavat sitä lämpimästi. Siitä puhuu vakuuttavaa kieltä teollisuutemme ja maataloutemme työntekijäin työinnostus, kommunistisen työn ryhmien liike. On jo kokonaisia tuotantolaitoksia, esimerkiksi Moskovan konepaja, kovia metalliseoksia valmistava tehdaskombinaatti, Trjohgorkan kehrutehdas, joiden työntekijät ovat astuneet työvar-

tioon saadakse oikeuden tulla nimitetyiksi kommunistisiksi kollektiiveiksi.

Saavutuksemme ovat samalla varmana takeena voitosta rauhanomaisessa taloudellisessa kilpailussa Amerikan Yhdysvaltain ja muiden kehittyneimpien kapitalististen maiden kanssa. Se vauhti, jolla tuotannon ja tekniikan kehitys meillä tapahtuu, on kapitalismille ylivoimainen. Tietenkin tapahtuu myös porvarillisissa maissa uuden tekniikan soveltamista käytäntöön, mutta se ei aina vastaa kapitalististen omistajien etua, eikä se poista, vaan syventää kapitalistien ristiriitoja. Tieteellis-teknillinen kehitys ei yleensä puhuen ole kahden herran palvelija. Sitä voitaisiin pikemminkin verrata ratsuun, joka juoksee raisusti ja varmana, kun sosialismi sitä kannustaa. Milloin taas kapitalismi yrittää sitä satuloida, ratsu alkaa äksyillä, nousee takajaloilleen ja uhkaa suistaa ratsastajan satulasta.

Kapitalististen maiden työläisille merkitsee rationalisointi ja jatkuva koneellistaminen riiston tehostumista ja automatisointi muodostuu monille heistä uhkaksi tulla heitetyksi kadulle. Meillä sitä vastoin ei ole eikä voikaan olla liikoja ihmisiä. Joltakin alalta vapautuvat työläiset pääsevät heti soveltamaan voimiaan toisilla aloilla. Siitä huolehtii puolue ja valtio.

Leninin ohjeille uskollisina puolueemme ja valtiomme noudattavat johdonmukaista työläisten työehtojen parantamisen politiikkaa.

Mitä konkreettisia tavoitteita puolueella on tässä suhteessa?

21. edustajakokouksen päätöksen mukaisesti keskitetään kansantalouden seitsenvuotissuunnitelman tehtäviä toteutettaessa huomio siihen, että raskas käsivoimin suoritettava työ korvataan konetyöllä niin teollisuudessa kuin myös maataloudessa, rakennustoiminnassa, kulkulaitoksessa, kuormaustöissä ja kunnallistaloudessa. Sitä mukaa kuin tuotantoa automatisoidaan siirretään koneiden suoritettaviksi myös kevyemmät käsin suoritettavat työt. Puolue pitää suuntanaan sitä, että loppujen lopuksi ihmiselle jäisivät vain ne luovan työn tehtävät, joita "viisainkaan" kone ei pysty suorittamaan.

Puolueemme suorittaa myös tärkeitä toimenpiteitä työpäivän lyhentämiseksi työpalkkaa pienentämättä. Tämän vuoden aikana saadaan suoritetuksi loppuun edellisinä vuosina aloitettu työläisten ja toimihenkilöiden siirtyminen 7-tuntiseen työpäivään sekä 6-tuntiseen työpäivään maanalaisissa töissä. Vuodesta 1964 aletaan siirtyä 6- ja 5-tuntiseen työpäivään. Eikä sekään ole vielä lopullinen raja.

Tällainen on luonnollinen asiainkulku sosialistisen järjestelmän vallitessa. Sosialismin kannalta katsoen on työstä vapaa aika sitä aikaa, joka on välttämätön ihmisen persoonallisuuden monipuoliselle kehitykselle. Meidän yhteiskuntamme on kiinnostunut siitä, että sen kansalaisten kaikki kyvyt kehit-

tyisivät mahdollisimman suuressa määrin. Se pyrkii nostamaan kaikki työläiset insinööri- ja tekniikkokunnan tasolle. Se johdattaa asioita ruumiillista ja henkistä työtä tekevien välisen eroavuuden poistamiseen.

Työpäivää lyhentäessään puolue, valtio ja eri kansalaispiirit kiinnittävätkin juuri tästä syystä niin suurta huomiota edellytysten huomiseen työtätekevien sivistykselliselle kasvulle ja ennen muuta iltaja kirjeopiskelun laajentamiseen. Näistä ponnistuksista on jo nyt näkyvissä tuloksia, jotka edistävät työtätekevien omatoimisuuden ja luovan työn voimakasta kehitystä mitä erilaisimmilla aloilla.

Edelleen puolueen politiikka työtätekevien elintason kohottamisen alalla.

Puolue tekee kaiken mahdollisen, jotta kansamme, joka rakentaa kommunismia ja takoo tulevien sukupolvien onnea, eläisi jo tänään hyvin. Viime vuosina on puolueen aloitteesta suoritettu tärkeitä toimenpiteitä, jotka takaavat neuvostoihmisten hyvinvoinnin kohoamisen. Tällöin noudatetaan johdonmukaisesti sitä linjaa, ettei paranneta joidenkin erillisten ryhmien ja väestökerrosten, vaan mitä laajimpien väestökerrosten asemaa.

Neuvostohallitus suorittaa toimenpiteitä alimmin palkattujen ja sen jälkeen keskitason palkkaa nauttivien työntekijäryhmien palkkojen korottamiseksi. Tähän suuntaan toimittaessa on jo saatu melko pal-

jon aikaan ja tätä suuntausta valtiomme jatkaa vastedeskin.

Jo muutamia vuosia on maassamme ollut voimassa uusi eläkelaki, joka on tuntuvasti parantanut kymmenien miljoonien työtätekevien asemaa.

Mitä laajimpien kansanjoukkojen etujen mukaisesti puolue on laatinut valtavan asuntorakennusohjelman ja toteuttaa sitä menestyksellisesti. Sen mitasuhteista voidaan saada käsitys vaikkapa sen perusteella, että yksistään vuosina 1959—1965 kaupungeissa ja työläiskeskuksissa rakennetaan noin 15 miljoonaa huoneistoa ja maaseutupiireissä noin 7 miljoonaa asuintaloa. On lähestymässä aika, jolloin jokainen neuvostoperhe voi asua erillisessä hyvässä asunnossa.

Periaatteellinen merkitys on sillä puolueen ottamalla suunnalla, että vähitellen luovutaan verojen perimisestä työläisiltä ja toimenhaltijoilta. Toisin kuin mikä tahansa porvarillinen valtio meidän sosialistinen valtiomme ei ajattele sitä, miten voisi lisätä verotusta, vaan sitä, miten työtätekevät vapautettaisiin veroista.

Leniniläistä huolenpitoa ihmisestä kuvastavat puolueen ja hallituksen toimenpiteet neuvostoihmisen terveyden suojelemiseksi. Valtavia ja yhä kasvavia summia myönnetään terveydenhoidon parantamiseen, parantoloiden ja lepokotien, täysihoitolain ja hotellien rakentamiseen, lepopaikkavyöhykkeiden rakentamiseen suurten kaupunkien ympärille ja kyl-

pyläseuduille sekä liikuntakasvatuksen ja urheilun kehittämiseen.

Viimeaikoina hyväksytyt päätökset edellyttävät alle kouluikäisten lasten hoitolaitosten, sisäoppilaitosten ja oppituntien jälkeen toimivien koulujen verkoston laajaa kehittämistä. Tämä merkitsee olennaista panosta nuoren polven yhteiskunnalliseen kasvattamiseen ja samalla se on tuntuvana apuna miljoonille perheille, sillä yhteiskunta, valtio ottaa kantaakseen yhä suuremman osan lasten ylläpitokustannuksista. Yhteisruokailun ja yleisönpalvelun kehittämisen ja parantamisen rinnalla näillä toimenpiteillä on erityisen suuri merkitys naisille. Mallikelpoisia yhteisruokaloita, lastenseimiä ja -tarhoja Lenin nimitti kommunismin iduiksi. "...Näiden itujen vaaliminen on yhteinen ja ensimmäinen velvollisuutemme", sanoi hän. (Teokset, 29. osa, s. 397).

Leninin opin henkeä ohjeena pitäen puolue on viime vuosina tehnyt suuren työn sosialistisen demokratian kehittämiseksi ja parantamiseksi. Se ei ilmene ainoastaan sosialistisen laillisuuden täydellisessä uudelleen voimaansaattamisessa ja lujittamisessa sekä taistelussa kaikkia virkavaltaisuuden ilmauksia vastaan. Puolue ja hallitus ovat ottaneet päättävän suunnan siihen, että monet aikaisemmin valtiolle kuuluneet tehtävät siirretään ammattiliitoille, kansalaisjärjestöille ja työtätekevien kollektiiveille. Puolue ja hallitus tulevat vastedeskin kulkemaan sosialistisen demokratian kehittämisen tietä.

Niinpä voimmekin täydellä syyllä yhtyä Nikita Sergejevitsh Hruschtshevin sanoihin: ”Sitä, mitä Lenin piti elintärkeänä, mitä hän suunnitteli, mistä hän haaveili, sitä kansamme ja puolueemme toteuttavat nyt menestyksellisesti käytännössä”.

Ystävyyden politiikka siirtomaaikeen karistanelden kansojen kanssa

Toverit! Leninin ohjeille uskollisena on puolueemme aina tukenut sorrettujen kansakuntien vapautustistelua, niiden itsemääräämisoikeutta. Kun sitten toisen maailmansodan jälkeen toteutui jättiläismäisessä mitassa Leninin ennakkonäkemyksensä Idän kansojen vapautumisesta, jolloin siirtomaaimperiumin raunioille luotiin kymmeniä uusia riippumattomia valtioita, silloin myös neuvostovaltiomme eteen nousi uusia tärkeitä tehtäviä.

Vuosisatoja siirtomaariiston iestä kantaneet kansat tarvitsivat nyt, paitsi moraalista ja poliittista tukea, myös taloudellista apua kansallisen talouselämänsä kehittämiseen.

Mitä tulee suhteisiimme sosialistiseen leiriin kuuluviin maihin — Kiinan kansantasavaltaan, Korean kansandemokraattiseen tasavaltaan, Vietnamin demokraattiseen tasavaltaan, Mongolian kansantasavaltaan — niin ne ovat heti alusta lähtien rakentu-

neet sosialistisen internationalismin periaatteille. Kiinteä liitto ja veljellinen ystävyys, keskinäisapu ja yhteistoiminta sosialismin ja kommunismin rakentamisessa — siinä on näiden suhteiden perusta.

Mutta me käsitämme sosialistisen maamme kansainvälisen velvollisuuden laajemmin, käsitämme sen avun antamiseksi myös niille vapautuneille kansoille, jotka eivät kuulu sosialismin maailmanjärjestelmään. Kaikinpuolinen, pyyteetön tuki niiden poliittisen ja taloudellisen itsenäisyyden lujittamisessa on perustana suhteillemme vastasyntyneisiin valtioihin. Emme tietenkään tyrkytä apuamme kenellekään, mutta autamme silloin, kun sitä meiltä pyydetään.

Tie vapautuneiden maiden itsenäisyyden lujittamiseen on niiden kansallisen talouselämän kehittämisen, sivistyksen kohottamisen ja kansan aineellisen aseman parantamisen tie. Valtava merkitys sellaisille maille on teollistamisella. Juuri siinä suhteessa nuoret valtiot tarvitsevat eniten tukea. Sen ymmärtäen Neuvostoliitto kehittää vastaavasti taloudellista yhteistoimintaansa niiden kanssa. Neuvostoliiton avunannon päämuotoja ovat nykyaikaisen teollisuuskaluston toimittaminen, avunanto suurten tuotantolaitosten rakentamisessa, luonnonrikkauksien etsinnässä ja jalostuksessa, kansallisen asiantuntijahenkilöstön kouluttamisessa. Neuvostoliiton osallistuminen Bhilain terästehdasjättiläisen, Assuanin padon, Indonesiaan tulevan terässulattimon sekä kymme-

nien muiden teollisuuskohteiden rakentamiseen on Idän kansojen elinetujen mukaista.

Usein kuulee sanottavan, että länsimaatkin mukavasti haluavat auttaa imperialismin ikeen harteiltaan karistaneita kansoja. Yleensä puhuen olisikin vain oikeudenmukaista, jos siirtomaavallat palauttaisivat asianomaisille vaikkapa osankin anastamistaan rikkauksista. Kysymys ei kuitenkaan ole siitä. Länsimaat jarruttavat nytkin entiseen tapaan heikosti kehittyneiden maiden itsenäistä kehitystä ja teollistumista. Niiden "avun" luonteen sanelevat, kuten tiedetään, niiden sotilaalliset suunnitelmat, jotka ovat ilmeisen vaarallisia tuota apua saavien valtioiden riippumattomuudelle.

Lännessä sanotaan, että nyt on kehkeytynyt taistelu Idän maista ja että Neuvostoliitto muka pyrkii sitomaan ne itseensä. Mutta pyrkiikö Neuvostoliitto vetämään Idän maita SEATOn ja CENTOn kaltaisiin sotaliittoihin? Esittääkö Neuvostoliitto poliittisia ehtoja avulleen? Vaatiiko se itselleen oikeutta puuttua sisäisiin asioihin? Ei, siten menettelevät vain juuri länsivallat.

Näin ollen vapautuneilla kansoilla on valittavanaan kaksi avunmuotoa, kaksi poliittista suuntausta. Onko ihmeteltävää, jos nuo kansat yhä enemmän loittonevat lännen politiikasta? Ne käsittävät, että apu on hyvä, kun se on pyyteetöntä, ja ystävyys luja, kun se on aitoa.

Vapautuneiden maiden riippumattomuuden lujittuminen ja menestyksellinen kehittyminen lähentävät sitä aikaa, jolloin ne saavuttavat laillisen oikeutensa osallistua rinnan toisten valtioiden kanssa kaikkien tärkeiden kansainvälisten kysymysten ratkaisuun. Siitä N. S. Hrushtshev puhui oikein Indonesian parlamentissa.

Luottamus, jota Neuvostoliiton politiikka Idän maissa nauttii, on suuri asia. Se tulee vielä tuntumaan rauhan lujittumisena ja sosiaalisena edistyneenä. Tästä luottamuksesta saamme kiittää sitä, että Neuvostoliiton politiikan perustana ovat suuren Leninin kehittämät periaatteet.

Taistelu rauhan ja rauhanomaisen rinnakkainolon puolesta

Lenin neuvoi puoluettamme ja kaikkia kommunisteja kamppailemaan uupumatta rauhan puolesta, sotien hävittämiseksi. Hän sanoi: "Sotien loppuminen, rauha kansojen välillä, rosvouksen ja väkivallan lakkaaminen on juuri meidän ihanteemme..." (Teokset, 21. osa, s. 261.)

Nyt Lännessä on ketteriä lehtimiehiä, jotka väittävät, että Lenin muka oli kahden järjestelmän rauhanomaisen rinnakkainolon vastustaja. Nuo väärentäjät ottavat Leninin kootuista teoksista irrallisia

sitaatteja, jopa niiden katkelmiakin, jotka koskevat kansalaissodan ja sotilaallisen intervention aikaa. Mutta maailman porvaristohan itse aiheutti silloin interventiohyökkäyksellään sen, että Venäjän proletariaatin taistelu sai kansainvälisen ottelun luonteen. Oli selvää, että tuon intervention aikana kysymys sosialismin ja kommunismin rauhanomaisesta rinnakkainolosta jäi taka-alalle. Sen sijaan nuo herrat sivuuttavat visusti vaieten neuvostovallan ensimmäisten rauhanvuosien koko leniniläisen politiikan, sen suuntauksen käytännöllisen yhteistoiminnan aikaansaamiseen kapitalististen valtioiden kanssa, joka ilmeni selvästi Leninin antamissa ohjeissa Neuvostoliiton valtuutetuille ensimmäisissä kansainvälisissä konferensseissa, esim. Genovassa 1922.

Tuona aikana Lenin kehitteli ajatustaan kahden järjestelmän rauhanomaisesta taloudellisesta kilvoittelusta. Leninin sanonnan mukaan se on "kahden tuotantotavan, kahden yhteiskuntamuodon, kahden talouden — kommunistisen ja kapitalistisen — kilvoittelua. Me todistamme olevamme voimakkaampia . . . Tehtävä on tietenkin vaikea, mutta me olemme sanoneet ja sanomme: Sosialismilla on esimerkin voima. Väkivallalla on voimansa niiden suhteen, jotka haluavat palauttaa takaisin valtansa. Mutta siihen väkivallan merkitys rajoittuukin ja siitä eteenpäin voima on jo vaikutuksella ja esimerkillä. Kommunismin merkitys on osoitettava käytännössä, esimerkein." (Teokset, 31. osa, s. 426).

Rauhanomaisen rinnakkainolon periaate oli silloin samoin kuin nytkin Neuvostoliiton koko ulkopoliittikan pohjana. Puolueemme on viime vuosina kehittänyt luovalla tavalla tätä Leninin ajatusta. Ratkaiseva merkitys tässä oli puolueen 20. ja 21. edustajakokousten johtopäätöksellä, ettei meidän aikamme ole kohtalonomaista sotien väistämättömyyttä, vaan että sodan ehkäiseminen on mahdollista. Tämän johtopäätöksen tehdessään puolue sanoi uuden sanan marxilaisuudessa.

Agressiivisuus liittyy tietenkin imperialismin luonteeseen. Mutta ei ole dogmaattisesti tuijotettava vain tähän asian yhteen puoleen. Ei voida olla huomaamatta, että on ilmaantunut mahtavia sotaa vastustavia voimia. Ei saa jättää huomaamatta sitä tosiasiaa, että aika, jolloin imperialismi hallitsi koko maailmassa, on peruuttamattomasti mennyt. Se ei enää pysty pakottamaan koko maailmaa elämään omien lakiensa mukaisesti. On olemassa mahtava sosialismin maailmanjärjestelmä; imperialismia on heikentänyt siirtomaajärjestelmän luhistuminen; on muodostunut laaja "rauhan vyöhyke"; rauhan ja demokratian voimat ovat käyneet entistä yhtenäisemmiksi ja järjestyneemmiksi itsessään imperialistisissa maissa. Eikö näillä mahtavilla tekijöillä olisi reaalista merkitystä ratkaistaessa kysymystä sodasta ja rauhasta?

Jotta siis tänään oltaisiin uskollisia marxismi-leninismille, ei riitä sen vanhan totuuden toistami-

nen, että imperialismi on aggressiivinen. On käytettävä kaikki ne uudet tekijät, jotka toimivat rauhan hyväksi, jotta ihmiskunta pelastuisi uuden sodan katastrofilta. Dogmaattinen asenne on takapajuinen asenne.

Luovan leninisin ulkopolitiikan, joka nojaa kaikkiin rauhan hyväksi vaikuttaviin tekijöihin, on parhaiten todistanut oikeaksi tämän politiikan saavuttama menestys. Neuvostohallituksen uupumaton ja aloiterikas kamppailu on kantanut hedelmää. On saatu aikaan kansainvälisen jännitystilän tuntuva lieventyminen. "Kylmä sota" kulkee vähitellen kohti heikkenemistään. Yhteiskuntajärjestelmältään erilaisten valtioiden kesken solmitaan asiasuhteita, myös kulttuuriyhteyksiä. Mitä kärkevimmät kansainvälisen tilanteen kysymykset ovat lopultakin tulleet Lännen ja Idän välisten vakavien neuvottelujen kohteeksi.

Neuvostohallituksen aktiivinen taistelu rauhan ja rauhanomaisen rinnakkainolon puolesta antaa ulkopolitiikallamme uraa uurtavan, uutta luovan luonteen. Tämä ilmenee mitä kärkevimpien maailmanpolitiikan kysymysten avoimessa esille ottamisessa, siinä, että periaatteelliseen lujuteen yhtyy valmius mennä järkeviin kompromisseihin. Se on todella demokraattista ulkopolitiikkaa, joka toimii avoimesti kansojen nähden.

Neuvostohallituksen käytännöllisessä toiminnassa ovat henkilökohtaiset kosketukset niin valtiomiehiin

kuin porvarillisten maiden julkisuuden edustajiinkin laajalti kehittyneet. Valtava merkitys on tunnetusti ollut neuvostohallituksen päämiehen N. S. Hrushtshevin lukuisilla valtiovierailuilla ulkomaille. Niillä on historiallinen merkitys Neuvostoliiton suhteiden parantamiselle toisiin valtioihin ja koko kansainvälisen tilanteen tervehdyttämiseksi. Nuo vierailut osoittavat jälleen, että se yhteiskuntajärjestelmiltään erilaisten valtioiden rauhanomaisen rinnakkainolon leniniläinen politiikka, jota puolueemme ja toveri N. S. Hrushtshevin johtama neuvostohallitus harjoittavat, on ainoaa oikeaa ja elinkykyistä politiikkaa. Meillä kaikilla on vielä tuoreessa muistissa miten liikuttavat ystävyiden ilmaukset kansanjoukkojen taholta seurasivat Nikita Sergejevitch Hrushtshevin matkoja, jotka hän teki hyvän tahdon lähettiläänä Amerikan Yhdysvaltoihin, Intiaan, Indonesiaan, Birmaan, Afganistaniin ja Ranskaan.

Voimasuhteen muutos kansainvälisellä areenalla, sosialistisen leirin mahdin kasvu sekä selvästi nähtävissä olevat uuden sodan katastrofaaliset seuraukset edistävät rajankäyntiä myös imperialististen valtioiden hallitsevissa piireissä. Siellä ilmaantuu kovakalloisten rauhanvastustajien rinnalle järkevästi ajattelevia valtiomiehiä, jotka tajuavat, että sota, jossa käytettäisiin uusia joukkosurmavälineitä, olisi mielettömyyttä.

Sellaista on sotatekniikan kehityksen dialektiikka — uusi, sotaa varten luotu ase alkaa synnyttää pai-

netta rauhan hyväksi. Marxilaisille siinä ei ole mitään arvoituksellista. Marxilaisuuden klassikot eivät koskaan kieltäneet sitä, että uudentyypiset aseet eivät mullista ainoastaan sodankäyntiä, vaan voivat vaikuttaa myös politiikkaan. Siitä on esimerkiksi Engels kirjoittanut "Anti-Dühringissä". Ja Lenin, kuten N. K. Krupskaja kertoo, näki ennakolta, että "tulee sellainen aika, jolloin sota käy niin tuhoisaksi, että se tulee ylipäänsä mahdottomaksi." Lenin kertoi Krupskajalle eräästä keskustelusta insinöörin kanssa, joka oli sanonut, että nyt on vuorossa keksintö, joka tekee mahdolliseksi suuren armeijan tuhoamisen kaukaa. Se tekee kaikenlaisen sodan mahdottomaksi. Krupskaja kirjoittaa, että "Iljitsh puhui tästä suuresti viehättyneenä. Näkyi, miten kiihkeästi hän halusi, että sota kävisi mahdottomaksi."

Rajankäynnillä vaikutusvaltaisissa porvarillisissa piireissä on epäilemättä merkitystä menestykselliselle taistelulle rauhan puolesta. Jo Lenin sanoi, ettei meille ole samantekevää, olemmeko tekemisissä niiden porvarillisen leirin edustajien kanssa, jotka tuntevat vetoa kysymyksen sotilaalliseen ratkaisuun, vaiko niiden porvarillisen leirin edustajien kanssa, jotka tuntevat vetoa pasifismiin, olkoonpa se, kuten Lenin sanoi, vaikka kaikkein kehnointakin, joka ei kommunismin näkökannalta kestä arvostelun häivääkään. (Teokset, 33. osa, s. 236).

Rauhan puolesta käytävässä taistelussa saatu me-

nestys luo hyvän pohjan jatkuvalle etenemiselle. Nyt on päätehtävänä saada aikaan aseistariisunta. On varsin kuvaavaa, että juuri meidän sosialistinen valtiomme, jolla on tunnustettu ylivoima sotilaallisella alalla, on esittänyt ehdotuksen yleisestä ja täydellisestä aseistariisunnasta, asettaen tämän tehtävän keskeiseksi maailmanpolitiikassa.

Kuvitelkaapa, toverit, sellaista tilannetta, että kaikki nuo kuuluisat sputnikit, lunnikit ja muut taivaalliset lähettiläämme olisivat amerikkalaista synnytyperää ja että meidän maamme lähettelisi ylös raketteja, jotka itsepintaisesti putoilisivat alas. Kuka pa silloin uskoisi, että Amerikan viranomaiset tekisivät ehdotuksen täydellisestä aseistariisunnasta? Minä en sitä usko, ettekä tekään usko. Ilmeisesti ei usko kukaan!

Kovakalloiset imperialistit tekevät ymmärrettävästi kaikkensa estääkseen Neuvostoliiton ehdotusten hyväksymisen. He edustavat niiden monopoli-pääoman ryhmien etuja, jotka eivät millään muotoa halua luopua lihavista liikevoitoistaan, joita militarisoinnin ja kilpavarustelun politiikka niille tuottaa. Niitä ovat Pentagonin, Amerikan sotalaitoksen edustajat, jotka tolkkottomasti jatkavat kehoituksiaan uusiin sotaseikkailuihin. Niitä ovat NATOn johtomiehet, jotka näkevät kaiken toimintansa tarkoituksen olevan siinä, että Euroopan rauhalliset vainiot muutettaisiin uuden hävityssodan areenaksi. Niitä ovat Länsi-Saksassa ja Japanissa päätään nos-

tavat militaristiset, revanshia hautovat voimat. Niin, rauhan asialla on paljon vihollisia. Näiden vaarallisuutta ei saa aliarvioida. Ne ovat todellisia petoja. Siksi ei saa heikentää kansojen valppautta.

Tarvitaan tehokasta taistelua sotahenkisiä imperialisteja vastaan, jotta niiden aggressiiviset suunnitelmat tehtäisiin tyhjäksi. Hyökkääjät voidaan palauttaa järkiinsä vain yhdellä keinolla: niille ei saa jäädä epäilystäkään siitä, että jos ne rohkenevat päästää uuden sodan valloilleen, niin kaikkialla, sekä rintamalla että selustassa, niitä vastaan nousee sellainen pelottava voima, joka ei suo mahdollisuutta välttää oikeudenmukaista rangaistusta. Tuon voiman tulee jatkuvasti muistuttaa rauhan vihollisille: memento mori! — muista olevasi kuolevainen! Jos aloitat sodan, tulet hirtetyksi, niin kuin Nürnbergissä hirtettiin hitleriläiset johtomiehet. Rikokset ihmiskuntaa vastaan eivät jää rankaisematta.

Suuren Leninin aatteiden innoittama puolueemme ulkopoliittinen suuntaus on siis koeteltu elämässä ja saanut osakseen laajan kansainvälisen tunnustuksen. Ollessaan täysin neuvostokansan etujen mukaista tämä suuntaus on samalla johdonmukaisesti kansainvälistä. Se ilmentää kaikkien rauhaa rakastavien kansojen perusetuja, kansainvälisen työväenliikkeen etuja, koko edistyksellisen ihmiskunnan etuja.

Leninin suurten aatteiden toteutumisen vuosisata

Toverit!

Vuosisatamme, 20. vuosisata, on mitä tärkein vaihe ihmiskunnan historiassa. Se on Leninin suurten aatteiden toteutumisen vuosisataa.

Jo vuosisatamme ensimmäinen puolisko merkitsi sellaista valtavaa historiallista edistystä, ettei sille löydy vertaa miltään ihmiskunnan menneen historian aikakaudelta. Ensin Lokakuun suuri sosialistinen vallankumous, joka muutti tsaarin Venäjän työläisten ja talonpoikien valtioksi. Sitten laajassa mittassa tapahtunut sosialistinen rakennustyö, jonka tuloksena suunnattoman suuri maamme kohosi nopeasti sosialistisen teollisuuden ja kollektiivisen suurmaatalouden edistyneen maan asemaan. Sen jälkeen toisen maailmansodan lopputulos, s.o. neuvost armeijan suorittama fasistisen Saksan ja sen liittolaisten tärkeimpien asevoimien murskaaminen, mikä takasi fasisminvastaiselle liittoutumalle täydellisen voiton. Tämän jälkeen työtätekevien pääsy valtaan 13:ssa Euroopan ja Aasian maassa, niiden joukossa suuressa Kiinassa, ja noiden maiden astuminen sosialismin rakentamisen tielle, asukasluvultaan yli miljardi ihmistä käsittävän sosialismin maailmanleirin muodostuminen. Sitten monien Aasian ja Afrikan sorrettujen kansojen, muun muassa Intian ja

Indonesian suurten kansojen vapautuminen siirtomaavaltiuden ikeestä.

Siinä ovat vuosisatamme ensimmäisen puoliskon tärkeimmät maailmanhistorialliset tulokset! Nämä valtavat edistysaskeleet merkitsevät leninismien aatteiden voittokulkua ja painavaakin painavampaa vahvistusta marxilais-leniniläisen tieteen löytämille historian lainmukaisuuksille. Eikä ole minkäänlaisia objektiivisia perusteita olettaa, että vuosisatamme toisen puoliskon historia poikkeaisi yhteiskuntakehityksen perustavista lainmukaisuuksista.

Marxismi—leninismi ei tietenkään harrasta tulevien tapahtumien tyhjänpäiväistä arvailua. Mutta tämä ei merkitse, ettekö lainkaan voitaisi nähdä ennakolta vuosisatamme toisen puoliskon historian näkymiä. Me näemme selvästi historiallisen kehityksen pääsuunnan.

Ensiksi. On täysin selvää, että neuvostokansa on yhä lisääntyvällä menestyksellä toteuttava suurta kommunistisen rakennustyön ohjelmaa. Seitsenvuottisuunnitelman suurisuuntaiset tehtävät täytetään ennen määräaikaa. 60-luvun loppuun mennessä Neuvostoliitto astuu ensimmäiselle sijalle maailmassa paitsi tuotannon kokonaismäärässä myös teollisuuden ja maatalouden tuotteiden määrässä asukasta kohti, kansantulon suuruudessa ja työn tuottavuuden tasossa. Silloin maamme astuu myös kansan aineellisen hyvinvoinnin tason suhteen ensimmäiselle sijalle maailmassa.

Kun kansamme pääsee näin korkealle, ei täydellisen kommunistisen yhteiskunnan rakentaminen ole enää kaukana. Montako vuotta vielä tarvitaan tämän Leninin asettaman korkeimman päämäärän saavuttamiseksi, sitä emme ole vielä tarkalleen määrittelleet. Mutta jos joku ulkomaalainen epäilijä luulee, ettei sankarillinen kansamme ehdi 20. vuosisadan loppuun mennessä rakentaa kommunistista yhteiskuntaa, niin hän erehtyy. Jokainen neuvostotyöläinen sanoo hänelle varmana ja päättäväisenä: me täytämme tämänkin tehtävän ennen määrää aikaa!

Toiseksi. Neuvostoliiton mukana nousevat ylöspäin muutkin sosialistisen leirin maat.

Veljellisen yhteistyön ja keskinäisen avunannon ansiosta tapahtuu kaikkien sosialismin maiden kehitys nykyisin sellaisin seitsenpeninkulmaisoin askelin, että taloustieteilijäin laskelmien mukaan sosialistinen leiri tulee jo vuonna 1965 tuottamaan yli puolet maailman teollisuustuotannosta. Siis lähestyy nopeasti aika, jolloin sosialististen kansojen suuri perhe saavuttaa ratkaisevan yliotteen imperialististen valtioiden leirin kanssa käymässään taloudellisessa kilvoittelussa ja sen jälkeen menee eteenpäin, kommunismiin.

Kolmanneksi. Kaikesta päätellen on vuosisatamme toinen puolisko oleva sorrettujen kansojen ja riippuvuussuhteessa olevien maiden täydellisen vapautumisen aikaa.

Aasian kansallinen vapautusliike saavuttaa vuosisadan puolivälissä saamiensa suurten voittojen jälkeen jatkuvasti yhä uusia menestyksiä kansakuntien täyden poliittisen ja taloudellisen riippumattomuuden puolesta käymässään taistelussa. Afrikassa useimmat arabikansat ovat jo karistaneet pois imperialististen orjuuttajien ikeen. Afrikan neekerikansatkin ovat heränneet muodostaen ensimmäisiä riippumattomia valtioitaan. Kaikissa Afrikan siirtomaissa julistetaan kansanliikkeen taistelutunnusta: "Riippumattomuus jo meidän sukupolvemme aikana"! Nykyisin esitetään Afrikassa vieläkin ponnekaampaa tunnusta: "Riippumattomuus viipymättä!" Kansallisen liikkeen hyökyaalto on nousemassa myös muodollisesti riippumattomissa, mutta tosiasiallisesti riippuvuussuhteissa olevissa Latinalaisen Amerikan maissa.

Ei tietenkään voida olla ottamatta huomioon, että imperialistit tekevät kaiken voitavansa tukahduttaakseen sorrettujen kansojen kansallisen vapautusliikkeen. Mutta eivätkö ne aikaisemminkin ole tehneet kaiken mitä voivat? Mutta tuo liike on yhä kasvanut ja tullut voittamattomaksi voimaksi.

Väli aikaista menestystä imperialistit ovat saavuttaneet vain niissä maissa, missä ne ovat voineet nojata paikallisten lahjottavien taantumuksellisten tukkeen. Mutta voidaanko olettaa vapauttarakastavien kansojen pitkälti sietävän kansallisten pettureiden,

vierasmaalaisten imperialistien apurien valtaa? Ei. Siirtomaavaltiuden päivät ovat luetut.

Neljänneksi. Kansojen suuri taistelu kestävän maailmanrauhan turvaamisen puolesta kasvaa ja voimistuu vuosi vuodelta.

Jo nyt on voimasuhde sellainen, että maailmanrauhan asiaa puoltavilla kansoilla ja valtioilla on yli-voima. Riehaantuneimmat imperialistit uhkaavat kuitenkin sytyttää hirvittävän ydinasesodan, joka saattaisi kansat raakalaismaisen joukkosurman suuhun. Siksi kansat eivät voi luopua taistelusta rauhan luotettavan turvaamisen puolesta. Se on niille elämän ja kuoleman kysymys.

Kaikki tekijät, joiden vaikutuksesta viime aikoina on saavutettu menestystä rauhan suojaamisessa ja kansainvälisen jännityksen lieventämisessä, voimistuvat yhä enemmän. Leninin ajatus taistelusta ihmiskunnan pelastamiseksi sodan hirvittävältä painajaiselta on temmannut mukaansa valtavat kansanjoukot kaikissa maanosissa ja on siitä syystä tullut suureksi reaaliseksi voimaksi, joka tulee vastustamattomasti kasvamaan ja lopulta tekee kaiken sotilaallisen hyökkäyksen mahdottomaksi.

Tähän suuntaan juoksevat nykyisin historiallisen kehityksen vuolaat virrat kaikista esteistä huolimatta.

Mitä tulee nykyajan kapitalismin maiden kehityksen näköaloihin, niin meidän on parasta jättää näiden näköalojen konk-

reettinen arviointi kunkin kapitalistisen maan marxilais—leniniläisten tehtäväksi. Hehän tuntevat parhaiten tilanteen omissa maissaan. Me voimme tässä vain todeta, mihin yleiseen suuntaan noissa maissa vaikuttavat ja tulevat vaikuttamaan yhteiskuntakehityksen perustavat lainmukaisuudet, jotka historiallisen materialismin tie on selvittänyt.

Tosin Marokon korkein oikeus teki hiljattain kommunistisen puolueen asiaa käsitellessään päätöksen, että "meillä ei voi olla sijaa historialliselle materialismille". Mutta koska koko muu maailma ei kuulu Marokon korkeimman oikeuden tuomiovallan piiriin, voimme huoletta olla sitä mieltä, että historiallisen kehityksen lait kuitenkin pysyvät yhä voimassa.

Pääasia on siinä, että kapitalismi yhteiskuntajärjestelmänä on jo elänyt aikansa. Sille ominaisten ratkaisemattomien ristiriitojen kärjistymisen seurauksena nykyajan kapitalismi menettää yhä suuremmissa määrin elinvoimaansa. Se on jo yli-ikäistä, lahoavaa kapitalismia. On tunnettua, että kaalin-keräkin alkaa mädäntyä ellei sitä ole korjattu pois sen tuleentua. Sitä suuremmalla syyllä kapitalismi.

Viime vuosisadan jälkipuoliskolla, jolloin kapitalistinen riistojärjestelmä länsimaissa eli voimiensa suhteellisen kukoistuksen kautta, se ei tarvinnut valtion taholta suurta tukea. Silloin kapitalistit sanoivat, että valtion tulee suorittaa ainoastaan "yövähdin" tehtäviä eikä sekaantua talouselämän kulkuun.

Nyt ovat asiat aivan toisin. Yhdessäkään maassa, missä monopolikapitalismi on vallassa, se ei tule toimeen ilman suurilukuisen ja aseistustaan kuumeisesti lisäävän vakinaisen armeijan tukea. Valtio-mahti on nyt vedetty välittömästikin palvelemaan kapitalististen monopolien taloutta. Ilman valtion tilauksia, tukipalkkioita ja takuita nuo monopolit eivät enää voisi tulla toimeen, puhumattakaan siitä, että valtio tukee niiden etuja ulkomailla. Tästä kaikesta huolimatta nykyajan kapitalismi ei pysty täydelleen käyttämään tuotantotehoaan, se ei pysty välttämään talouspulien kouristuksia, jotka toistuvat useammin kuin ennen. Siten on selvää, että kapitalismin elinkykyisyys on jo lopullaan.

Orjanomistusjärjestelmän vallitessa pidettiin kelvottomana ja halveksittavana isäntänä sitä, joka ei pystynyt ruokkimaan orjiaan. Mutta nykyajan kapitalismi on vuodesta vuoteen kykenemätön antamaan työtä miljoonille työläisilleen, joilla ei ole muuta toimeentulolähdettä kuin palkkatyö. Myös työssäkävien asema huononee. Farmarien ja sivistyneistön enemmistön elämä vaikeutuu. Kansan keskuudessa kasvaa tyytymättömyys ja suuttumus.

Tässä tilanteessa on eräiden amerikkalaisten senaattorien mielestä huolestuttavinta se, että pääoman ikeen alla nääntyvät ihmiset saavat tietää totuuden kansan elintason kohoamisesta Neuvostoliitossa. Tästä kirjoitti tunnettu senaattori Humphrey hiljattain seuraavaa: "Valtavat ihmisjoukot kaik-

kialla maailmassa elävät nälkäräjällä. Yhdysvalloisakin on suuria työttömyyden ja todellisen kurjuuden pesäkkeitä... Ja kaikkialla, missä maailmaan on jäänyt köyhyyttä, jonka seuralaisena ilmaantuu sen seikan tajuaminen, ettei ole olemassa pyhää oikeutta (!) köyhyyteen, ihmiset saattavat kohdistaa katseensa Venäjään. Amerikan slummeissa, Afrikan savanneilla, Länsi-Virginian hiilikaivoksissa köyhyys ruokkii epätoivoa ja usein väkivaltaa”.

Tähän senaattori Humphrey lisäsi, että väistämättömästi kasvava puutteenalaisten joukkojen viha saattaa ilmetä ”koko yhteiskunnan kukistamiseen tähtäävän voimakkaasti organisoidun esiintymisen muodossa.” Tässä herra senaattori tietenkin hieman liioitteli vaaraa, koska, niin kuin tiedetään, eivät rajuimmatkaan kansanjoukkojen vallankumoukselliset esiintymiset tähtää koko yhteiskunnan kukistamiseen — sehän olisi mahdotontakin — vaan ainoastaan vallassaolevan luokan ja sitä vastaavan yhteiskunta järjestelmän kukistamiseen.

Monet muut USAn vallassaolevan luokan edustajat kehoittavat suuriäänisesti etsimään pelastavaa a t e t t a amerikkalaiselle politiikalle. Vieläpä John Foster Dulles-vainajakin aikoinaan puhui ja kirjoitti tästä paljon. Niinpä jo vuonna 1952 hän kirjoitti Life-lehdessä: ”On kohtalon ivaa, että me, jotka niin ylpeinä julistamme kunnioitustamme kaikkea henkistä kohtaan, nojaamme aineelliseen puolustukseen, kun taas vakaumukselliset materialistit käyvät

tuloksellista taistelua yhteiskunnallisten aatteiden avulla ja kaikkialla herättävät ihmiskuntaa... Meidän pitää olla dynaamisia, meidän on käytettävä aatteita aseinaamme!"

Valtiosihteerin virassaan hän, Dulles, pyrki kaikin tavoin olemaan "dynaaminen" ja tuhlassi toista miljardia dollaria ideologiseen taisteluun. Mutta tuhlassi hyödyttömästi. Hän ei löytänyt yhtään puoleensa vetävää aatetta. Dullesin jälkeen ovat toisetkin ne-roopatit USAssa edelleen julkisesti valittaneet Amerikan politiikan aatteellista köyhyyttä eikä syyttä. Siellä vallitsee sietämätön aatteellinen nälkä. Siksi toisinaan tulee mieleeni ajatus: miksi Amerikan johtajat eivät pyydä meiltä aatteellista apua? Me neuvostoihmiset emme kitsastele kun näemme puutetta.

Meillähän on ehtymättömän runsaasti suurenmoisia aatteita, niitä riittäisi Amerikallekin. Esimerkiksi niin taloudellisten kuin poliittistenkin kriisien täydellisen poistamisen loistava aate! Työttömyyden hävittämisen aate! Aate työpäivän lyhentämisestä palkkaa pienentämättä! Kansanjoukkojen kurjuuden hävittämisen aate! Kaikki ne ovat käytännössä koeteltuja, täysin tehokkaita aatteita. Edelleen rauhan turvaamisen, rauhanomaisen rinnakkainolon ja kaikkien maiden välisen yhteistoiminnan aate! Kaikkien sorrettujen kansakuntien riippumattomuuden ja tassa-arvoisuuden aate! Jokaisessa maassa koko kansaa käsittävän, ei vain muodollisen, vaan tosiasiallisen demokratian ja vapauden turvaamisen aate!

Miksi tällaisia aatteita ei voida soveltaa Yhdysvaltojen nykyisessä politiikassa? Asia on siten, että näillä erinomaisilla aatteilla on vetovoimaa vain siinä tapauksessa, että maan vallassa olevat piirit ryhtyvät niitä toteuttamaan, ei puheissa, vaan teoissa. Mutta sitä kapitalistiset monopolit eivät mitenkään halua. Tästä aiheutuu huutava ristiriita niiden sanojen ja tekojen välillä, ja silloin ei tietenkään ole mitään hyötyä julistetuista aatteista. Siinä on porvarillisten hallitusten koko surkeus. Niinpä ne mainostavat rauhanrakkauttaan, mutta käytännössä harjoittavat kilpavarustelua ja hyökkäyshenkisten sotaliittojen muodostamista; ne mainostavat maittensa valtakomentoa demokratiana ja vapautena, mutta tosiasiaassa tuo järjestelmä osoittautuu pääasiallisesti demokratiaksi vain monopolistiselle porvaristolle ja vapaudeksi yhteiskunnan loiseläjille. Siksi onkin käynyt niin, että ne itse ovat kansanjoukkojen nähden karsineet pois kaiken sisällön rauhan, demokratian ja vapauden tunnuksistaan.

Nykyajan kapitalismin tulevaisuuden näköalat eivät ole kadepdittavia. Tajutessaan yhteiskuntajärjestelmänsä tukipilareiden huojuvuuden ja politiikkansa aatteellisen voimattomuuden monopolipääoman äärioikeistolaiset edustajat vaativat yhä enemmän taantumuksellisen luokkaväkivallan menetelmien soveltamista maissaan. Mutta historian kokemus on jo usein osoittanut, ettei asevoimiin nojaava taantumusvalta pysty takaamaan sellaisen valtakon-

mennon säilymistä, joka on kadottanut elinkykyisyytensä. Sellainen valta on julmaa, mutta ei kestävä. Esimerkiksi Venäjän tsarismi nojasi vuoden 1917 alusta monimiljoonaisen armeijan pistimiin ja santarmeihin. Pintapuolisesta tarkkailijasta saattoi silloin näyttää siltä, että itsevaltius oli mahtavuu- tensa huipulla. Mutta jo muutaman viikon kuluttua tsaarin valtaistuim alkoi huojua ja luhistui kuin kanakoppi maanjäristyksessä.

Hyvät toverit!

Meitä kaikkia Leninin oppilaita ja seuraajia innoittaa tietoisuus, että meidän on suotu elää ja toimia ihmiskunnan historian mitä suurimman käännekohdan aikakautena. Kahdeskymmenes vuosisata on Leninin aatteiden toteutumisen vuosisataa, meidän suurta vuosisataamme.

Näemme historiallisen edistyksen lakien vaikuttavan vastustamattomammalla voimalla kuin koskaan ennen. Mutta tiedämme myös, ettei historia suorita työtään omalla painollaan, vaan elävien ihmisten voimakkaiden käsien ja järjen avulla. Ja meidän suuri onnemme, kaikkien edistyksellisten ihmisten onni on tehdä herkeämättä työtä ja taistella uupumatta Leninin ylevien aatteiden toteuttamisen puolesta.

Eläköön Leninin suuri asia!

Eläköön Leninin perustama maineikas Neuvostoliiton Kommunistinen Puolue!

Eläköön rauha ja ystävyys kansojen kesken!

NYKYAJAN MONOPOLI- KAPITALISMIN NÄKÖALOISTA

**Esitelmästä, jonka O. W. Kuusinen piti
Saksan Sosialistisen Yhtenäisyyspuolueen
Keskuskomitean kutsumana teoreetti-
sessa konferenssissa tammikuun
30 p:nä 1960.**

Mitä voidaan marxilais—leniniläisen erittelyn pohjalla sanoa nykyajan kapitalismin näköaloista ja historiallisista kehitystendensseistä? Marxismi—leninismi on tässäkin kysymyksessä vapaa kaikenlaisesta kaavamaisesta suhtautumisesta asiaan. Se ei ummista silmiään näkemästä niitä muutoksia, jotka tosiasiallisesti ovat käynnissä kapitalistisen järjestelmän uumenissa. Mutta kun nykyiset revisionistit, oikeisto-sosialidemokraatit ja muut naamioituneet kapitalismin ylistelijät yrittävät tulkita näitä muutoksia siinä hengessä, että nykyajan kapitalismi ei muka enää olekaan "oikeata" kapitalismia, vaan jonkinlaista kapitalismin ja sosialismin risteytystä tahi eräänlaista tähän saakka tuntematonta edistykselistä järjestelmää, joka on siirtymässä sosialismiin, niin me marxilais—leniniläiset sanomme heille päätävästi: seis, herrat silmäkääntäjät! Kapitalismi on kapitalismia ja tulee olemaan kapitalismia aina sosialistiseen vallankumoukseen saakka. Kunnes maassa tapahtuu vallansiirto kapitalistiluokalta työväenluokalle, pysyvät marxilaisen teorian perusajatukset kapitalistisen riistojärjestelmän olemuksesta täysin voimassa. Mutta tämä periaatteellinen kanta ei estä

meitä kiinnittämästä huomiota niihin muutoksiin, jotka meidän vuosisatamme kapitalismi on kokenut 19. vuosisadan kapitalismiin verraten. 20. vuosisadan alussa tuo yhteiskuntajärjestelmä astui kehityksensä uuteen, imperialistiseen vaiheeseen. Nerokas marxilainen Lenin, kehittäessään edelleen Marxin oppia, loi silloin tämän kapitalismin uuden vaiheen, monopolikapitalismin vaiheen moitteettoman täsmällisen teorian, ja koko myöhempi historian kulku on vahvistanut tämän teorian täysin oikeaksi.

Ensimmäisen maailmansodan vuosina ilmaantui merkkejä siitä, että monopolikapitalismi alkaa saada uusia muotoja, joissa monopolien voima yhtyy valtion voimaan valtion alistuessa suurimpien monopolien määräysvaltaan. Vaikka nämä olivat siihen aikaan vasta ensimmäisiä valtiomonopolistisen kapitalismin ilmenemismuotoja, kehitti Lenin jo silloin, vuonna 1917, imperialismiin luonnehtimista edelleen tähdentäen, että imperialismi ei ole ainoastaan jättiläismonopoliin aikakautta, vaan että se on "... aikakautta, jolloin monopolikapitalismi muuttuu kasvaessaan valtiomonopoliseksi kapitalismiksi..." (Harvennus minun. — O. W. K.).

Se minkä Lenin näki ennakolta, on nyt toteutunut muodossa tai toisessa kaikissa monopolikapitalismin maissa. Te, Saksan työväenluokan edustajat, olette tutustuneet valtiomonopolistiseen kapitalismiin aikaisemmin kuin kukaan muu ja teillä on ollut täysi

mahdollisuus vakuuttautua siitä, kuinka vapaa se on minkäänlaisista edistyksellisistä ja varsinkin sosialistisista "lisäkkeistä". Kysymys on siitä yhteiskunta- ja talousjärjestelmästä, joka juhli riemuvoittoaan hitleriläiskomennon aikana.

Kuten tiedätte, siihen aikaan saatettiin Saksassa finanssiharvainvallan yhteensulattaminen valtiovaltan kanssa äärimmilleen. Jokainen suurkapitalisti sai omassa liikeyrityksessään valtiovaltan edustajan oikeudet. Valtion elimet, joissa oli mukana suurpääoman edustajia, johtivat kokonaisia talouden aloja. Valtiosta tuli pääoman jatkuvan yhteenkokoamisen välikappale. Säädettiin lakeja kaikkien pienten osakeyhtiöiden lopettamisesta ja niiden liittämistä suuriin konserneihin. Fasistinen valtio kukisti petomaisesti työtätekevien monopoleille tekemän vastarinnan, löi hajalle työväenluokan ammatilliset järjestöt ja poliittiset puolueet. Valtiomonopolistinen kapitalismi näytti täällä rosvonnaamansa sen kaikessa inhottavuudessa, se osoitti, kuinka pitkälle se voi mennä, kun työtätekevät eivät pysty asettamaan salpaa sen ahneudelle.

Toinen maailmansota joudutti vieläkin enemmän monopolipääoman muuttumista valtiomonopolistiseksi, se näytti toteen, että sellainen on kehityksen pääasiallinen tendenssi kaikissa imperialistisissa maissa.

Tämä ei tietenkään merkitse, että valtiomonopolistinen kapitalismi esiintyy aina ja kaikkialla täsmälleen samoissa muodoissa kuin hitleriläisessä Sak-

sassa. On otettava huomioon sekin, ettei valtiomonopolistinen kapitalismi voi missään maassa ottaa haltuunsa ja muuttaa toiseksi kaikkia talouselämän osasia. Sen rinnalla, kuten yleensäkin monopolikapitalismin rinnalla, on edelleenkin olemassa myös eimonopolisoituja, keskikokoisia ja pieniä liikeyrityksiä, kaupungin ja maaseudun pikkuporvaristo säilyy suuremmassa tai pienemmässä laajuudessa. Mutta valtiomonopolistisen kapitalismin kasvu on se uusi ja tärkein ilmiö nykyajan kapitalismissa, jonka tutkimiseen on kiinnitettävä erikoista huomiota.

Mitkä ovat sitten ne syyt, jotka ovat johtaneet valtiomonopolismin tuollaiseen kehitykseen viime vuosikymmenien aikana? Ensiksi se, että valtiomonopolistinen kapitalismi on osoittautunut suurimmille monopoleille hitonmoisen tuottavaksi asiaksi, kaikkein tehokkaimmaksi keinoksi kupata koko yhteiskuntaa, koko kansaa. Mutta se ei ole ainoa syy. Toinen, vähintään yhtä tärkeä syy on se, että valtiomonopolistinen kapitalismi on osoittautunut ainoaksi keinoksi, jolla monopolien järkkynyt herruus voidaan säilyttää. Alussa se oli tavallaan "hätäkeino", johon turvauduttiin sota-aikana sekä vaikeimpien taloudellisten ja poliittisten pulien aikoina ja josta niiden päätyttyä vähitellen luovuttiin. Nyt sitävästoin ei imperialistinen porvaristo kykene enää suhteellisen normaaleinakaan aikoina hallitsemaan ilman valtiomonopolistista kapitalismia. Tämä johtuu kapitalistisen järjestelmän yleisen pulan syvenemi-

sestä, kapitalismin jatkuvasta rappeutumisesta ja sen sisäisten voimien, niin taloudellisten kuin poliittisten ja ideologistenkin heikkenemisestä. Imperialistinen porvaristo yrittää valtiomonopolistisen kapitalismin avulla pysähdyttää tätä sisäisen rappeutumisen prosessia ja pitkittää herruutensa päiviä. Asettaessamme siis kysymyksen kapitalistisen järjestelmän näköaloista meidän on ennen kaikkea selvitettävä, mitä valtiomonopolistinen kapitalismi sille antaa, kuinka kestävä tämä pönkkä voi olla.

Tähän voidaan varmuudella vastata, että kapitalismin perusristiriitoja ei tätä tietä milloinkaan ratkaista, sillä valtiomonopolistinen kapitalismi kykenee loppujen lopuksi vain kärjistämään niitä.

Itse asiassa olemme sen kiistattoman tosiasian edessä, että tuotantovoimien kehitys ja tuotannon yhteiskunnallinen luonne vaativat vaatimalla yksityisen omistusmuodon korvaamista yhteiskunnallisella omistuksella. Valtiomonopolistinen kapitalismi ei päästä näitä yhteiskunnallisen kehityksen objektiivisia vaatimuksia oikeuksiinsa. Eikä siinä kaikki: se merkitsee todellisuudessa vain entistä suurempaa tuotantovälineiden keskittymistä harvojen suurimpien monopolien käsiin, näiden alistaessa valtion määräysvaltaansa ja käyttäessä sitä saalistustarkoituksiinsa, turvautuen muun muassa sellaisiin ihmiskunnalle vaarallisiin menetelmiin kuin talouselämän militarisointiin ja sitä tietä kansallistulon uuteen jakoon omaksi hyödykseen. Tässä meillä on siis täysi

syy puhua kapitalismin perusristiriidan — tuotannon yhteiskunnallisen luonteen ja työn tulosten yksityisen omistustavan välisen ristiriidan — edelleen kärjistyisestä, eikä sen heikkenemisestä.

Reaalinen todellisuus ei näin ollen anna minkäänlaista perustetta väitteelle valtiomonopolistisesta kapitalismista jonkinlaisena luokkien ulko- ja yläpuolella olevana yhteiskuntana, jossa kaikki Kruppista ja Rockefellerista alkaen viimeiseen työttömään saakka tulevat yhtäläillä ravituiksi ja huolletuiksi. Mutta juuri tällaista väärää nuottia vetää pääoman julkisten ja salaisten ylistelijäin moniääninen kuoro alituisesti. Kapitalismin kehityksessä, varsinkin valtiomonopolistisen kapitalismin olosuhteissa ilmenevät uudet tendenssit eivät todellisuudessa johda luokkavastakohtien ja luokkataistelun sammumiseen, vaan päinvastoin niiden kärjistymiseen. Pysähdymme koskettelemaan tätä kysymystä yksityiskohtaisemmin.

Luokkavastakohtien pohjan, kuten tiedetään, muodostavat eri luokkien taloudelliset perusedut. Tosiasiat osoittavat meille vakuuttavasti, että sitä mukaa kuin kapitalismi kehittyy, luokkavastakohtat kärjistyvät yhä enemmän. Tämä koskee ennen muuta kapitalistisen yhteiskunnan perusluokkien, työväenluokan ja hallitsevan porvariston välistä ristiriitaa.

Sitä mukaa kuin kapitalismin pula kärjistyy ja pääoma keskittyy edelleen valtavassa määrin pienen

monopolistiryhmän käsiin, lisääntyy väistämättömästi työväenluokan riisto ja sen asema huononee. Tämä ilmenee ennen kaikkea työn voimaperäistämisen ennennäkemättömässä lisääntymisessä ja siitä johtuvassa tapaturmien ja liikarasituksen aiheuttamien sairastumisten lisääntymisessä sekä työmiehen elimistön entistä nopeammassa kulumisessa ja hänen työkuuntoisuutensa kauden lyhenemisessä.

Viime vuosikymmeninä eräissä porvarillisissa maissa havaittavissa ollut nimellispalkan kasvu on tehty tyhjäksi rahan arvon alenemisella, verojen ja asunnonvuokran korotuksilla. Tämä prosessi on tyypillistä valtiomonopolistiselle kapitalismille, sillä verot ja inflaatio ovat niitä alituisia keinoja, joiden avulla valtio jakaa uudelleen tulot monopolien hyväksi. On siis täysi syy olettaa, että kapitalismin edelleen kehittyminen valtiomonopolistisilla raiteilla ei pysähdytä tätä prosessia vaan pikemminkin voimistaa sitä.

Toisaalta on otettava huomioon, että kapitalismin kehittyessä työpalkka jää yhä enemmän jälkeen työvoiman arvosta, joka, kuten tiedetään, määräytyy työvoiman säilyttämiseen ja työmiehen perheen ylläpitoon välttämättömien menojen mukaan. Mutta nämä menot kasvavat alituisesti. Miksi?

Ensiksikin työn voimaperäistämisen johdosta: mitä suurempia ponnistuksia työ vaatii, sitä suurempia ovat menot, jotka ovat välttämättömiä työmiehen voimien palauttamiseen, lääkintään jne.

Toiseksi työmiehen ja hänen perheensä historiallisesti määräytyvien tarpeiden muuttumisen johdosta. Esimerkiksi kaupunkien kasvu johtaa uuden menorän ilmaantumiseen — kuljetukseen. Työmiesten vaimojen ja äitien hakeutuminen ansiotyöhön lisää tosin jonkin verran perheen budjettia, mutta aiheuttaa samalla lisämenoja: kotitaloustyötä helpottaviin laitteisiin ja koneisiin, puolivalmisteravintoihin, ateriointiin ravintoloissa ja kahviloissa. Nykyaikainen teollisuus tarvitsee entistä koulutetumpia työntekijöitä, mikä tekee myös entistä raskaammaksi lasten kasvatuksesta aiheutuvan vanhempien taakan.

Tämä on osoitettavissa numeroilla. Niinpä Yhdysvalloissa keskipalkka jalostusteollisuudessa alitti vuonna 1944 nelihenkisen perheen toimeentulominimin 19 prosentilla, mutta vuonna 1958 — 29 prosentilla. Länsi-Saksassa laskettiin vuonna 1955 nelihenkisen perheen toimeentulominimi 445 markaksi kuukaudessa, mutta noin 70 prosenttia työläisistä ansaitsi alle toimeentulominimin. Taipumus työpalkan jälkeenjäämiseen työvoiman kasvavasta arvosta vaikuttaa kapitalismin vallitessa epäilemättä tulevaisuudessakin.

Voimme todeta myös sen, että j o u k k o t y ö t t ö m y y s muodostuu monopolikapitalismin maiden työväenluokalle yhä pelottavammaksi vitsaukseksi. Teknillinen edistys näissä maissa synnyttää kroonista työttömyyttä normaaleinkin kausina, eikä vain pulavuosina. Tätä työttömyyttä nimitetään

usein "teknologiseksi". Ja aivan suotta. Sillä itse asiassa se on sosiaalista, eikä tekniikalla, teknologialla ole sen kanssa mitään tekemistä. Teknillinen edistys voi aiheuttaa sellaisia vitsauksia vain olosuhteissa, joissa se palvelee riistäjien rikastumispyyteitä. Sosialismin oloissa tekniikan ja tieteen kehitys helpottaa työtätekevän ihmisen asemaa, se johtaa vähitellen tuotteiden täydellisen runsauden luomiseen, työpäivän lyhentämiseen jne.

Kaikki tämä on todisteena vain yhdestä seikasta, nimittäin siitä, että kapitalismille luonteenomainen taipumus työväenluokan aseman huonontamiseen tulee edelleenkin vaikuttamaan säälimättömästi.

Tosin ovat työläiset tai työväenluokan erinäiset kerrokset joissakin kapitalistisissa maissa saavuttaneet viimeisten 10—15 vuoden aikana tiettyä parannusta asemaansa. Mutta tämä ei ole johtunut siitä, että kapitalismi olisi muuttunut, vaan ainoastaan siitä, että työläiset ovat oppineet tehokkaammin taistelemaan taloudellisten etujensa puolesta ja että maailmassa ovat muodostuneet suotuisimmat edellytykset tälle taistelulle — ennen muuta sosialististen maiden menestysten ansiosta. Nämä tekijät vaikuttavat epäilemättä tulevaisuudessakin. Mutta kuten itsekin ymmärrätte, ne eivät ole suinkaan todisteena työn ja pääoman etujen lähenevästä "soposoinnusta", vaan päinvastoin ilmausta kasvavista ristiriidoista ja voimistuvasta luokkataistelusta.

Sellainen on asiointi työväenluokan kohdalla.

Mutta sitä mukaa kuin kapitalismi kehittyy, se käy yhä sietämättömämmäksi toisillekin yhteiskuntaluokille ja -kerroksille.

Talonpoikaisto on jopa niissäkin maissa, joissa ei ole huomattavia feodalismien jäänteitä, monopolistisen porvariston ikeen alla, tämän käyttäessä pieniä maalaisäntiä vastaan muitakin aseita kuin pelkkää kilpailua. Se suuntautuu tietoisesti näiden kurjistamiseen ja poistunkemiseen, käyttäen yhä useammin käskettävänä olevaa valtiota tähän tarkoitukseen. Päätelkää itse: vuosien 1949 ja 1958 välisenä aikana sortui Länsi-Saksassa yli 200 000 talonpoikaisperhettä tiloiltaan. Farmien lukumäärän vähennys Yhdysvalloissa vuosien 1940—1954 aikana oli 1 315 000.

Samanlaisessa asemassa on myös suuri osa kaupunkien pikkuporvaristoa, käsityöläisiä, kotiteollisuudenharjoittajia, pikkukauppiaita jne. Varsin usein sen edustajat säilyttävät näennäisen "itsenäisyytensä" vain antautuessaan sellaisten kuvitelmien valtaan, että tulee aika, jolloin hekin pääsevät nousemaan. Tämä juuri paneekin heidät tarautumaan epätoivon vimmallalla pikkuverstaaseensa tai puotiinsa, sitäkin suuremmalla syyllä, kun kapitalismien oloissa ei tavallisesti ole niinkään helppoa saada työtä tehtaassa tai toimistossa. Mutta miksi puhuisimme tästä väestä, kun jopa pienet ja keski-suuret kapitalistitkin saavat yhä voimakkaammin

tuntee monopolien ja niiden käskettävissä olevan valtion ikeen puristuksen!

Myös toimihenkilöiden valtaosa menettää lukumääränsä kasvaessa täydellisesti aikaisemman etuoikeutetun asemansa. Kun toimihenkilön keskipalkka Yhdysvalloissa vuonna 1890 oli lähes kaksinkertainen työmiehen keskipalkkaan verraten, niin vuonna 1920 oli tämä erotus supistunut 65 prosenttiin, ja vuonna 1952 oli toimihenkilön keskipalkka vain 96 prosenttia työmiehen keskipalkasta. Aivan mitätöntä palkkiota työstään saavat monissa kapitalistisissa maissa opettajat, monet tieteellisten työntekijäin ryhmät ja monien muiden ammattialojen edustajat.

Sitäpaitsi kokee sivistyneistö erittäin raskaasti aikaisemman itsenäisyytensä menetyksen. Niin sanotut "vapaat ammatit" lakkaavat yhä suuremmassa määrin olemasta vapaita, sillä yhä suurempi osa henkisen työn tekijöistä siirtyy palkkatyöhön, ts. joutuu niiden joukkoon, joita kapitalistiset yhtymät välittömästi riistävät. Tämä johtaa paitsi sivistyneistön ammatillisen toiminnan vapauden rajoittamiseen, kun se pakotetaan palvelemaan monopolistikoplan alhaisia etupyyteitä, myöskin painostavan poliittisen valvonnan lisääntymiseen.

Näin syvenee ja kärjistyy porvarillisen yhteiskunnan perustavan luokkavastakohdan — kapitalistien ja työläisten välillä vallitsevan — rinnalla myös vastakohta käskettävänä olevan valtion avulla yh-

teiskuntaa kuppaaavan pienen monopoliryhmän ja kaikkien muiden kansankerrosten välillä. Näitä vastakohtia kärjistää vielä se, että imperialistisen porvariston pakkovalta aiheuttaa taloudellisten rasitusten lisäksi myös vakavia poliittisia rasituksia, ennen kaikkea sodan vaaraa, voimistuvaa taantumusta ja fasismin uhkaa.

Meillä on näin ollen täysi syy tehdä se johtopäätös, että kapitalismin oma kehitys luo objektiiviset edellytykset luokkataistelun jatkuvalla kärjistymiselle ja laajenemiselle.

Historian kokemus osoittaa, että tuollaisten edellytysten karttuminen ei tietystikään johda automaattisesti sorrettujen taistelun voimistumiseen riistäjiä vastaan. Tiedämmehän, että työväenliike, samoin kuin muidenkin työtätekevien kansankerrosten monopoleja vastaan suuntautuva vastarinta kehittyy epätasaisesti ja jää usein suurestikin jälkeen proletariaatin ja kaikkien työtätekevien luokkatehtävistä. Tämä johtuu pääasiallisesti monopolien harjoittamasta tehostetusta poliittisesta painostuksesta, niiden käyttäessä yhä laajemmassa mitassa käskettävissään olevaa valtiokoneistoa työväenliikkeen sormittamiseen. Oikeistososialisteihin ja oikeistolaisimpiin ammattiyhdistysjohtajiin nojautuvan hallitsevan porvariston onnistuu yhä vieläkin monissa maissa hajoittaa työväenliikkeen rivejä, yllyttää sen eri osastoja toisiaan vastaan ja siten kääntää niiden huomio pois taistelusta sosialismin puolesta. Mono-

poliityymät ovat kaikissa kehittyneissä kapitalistisissa maissa luoneet verkoston, joka valvoo ammatillisten järjestöjen toimintaa ja säätelee pakollisesti työsuhteita. Ne käyttävät yhä laajemmassa mitassa sellaisia menetelmiä työläisten vainoamiseksi kuin mustien listojen laatimista, "tehdaspoliisin" muodostamista jne. Jopa niissäkin porvarillisissa maissa, joissa demokratiaa ei ole virallisesti lopetettu, on tavallinen lakko useinkin suurta uhrautuvuutta ja sankaruutta vaativa asia.

Mutta tuo monopolistisen porvariston taktiikka ei ole voinut poistaa luokkataistelun perussyytä, työn ja pääoman välistä vastakohtaa, eikä itse tätä taisteluaakaan. Eivätkö tätä todista esimerkiksi sellaiset tosiasiat kuin monia kuukausia kestänyt terästyöläisten lakko Yhdysvalloissa tahi Ruhrin kaivostyöläisten taistelu oikeuksiensa ja etujensa puolesta? Sielläkin, missä monopolien onnistuu terrorin ja väkivallan avulla jonkin aikaa estää avoimet luokkataistelun ilmaukset, saavat ne vain painetuksi työtätekevien luokkavihan pinnan alle, ja se kuten historian kokemus osoittaa, johtaa vain tulenarkojen aineiden karttumiseen ja voi jonakin kauniina päivänä aiheuttaa hyvin voimakkaan räjähdysen.

Epäilemättä tekevät työläiset ja muut sorretut kansan kerrokset tulevaisuudessa yhä tehokkaampaa ja voimakkaampaa vastarintaa kapitalistisille monopoleille. Mutta emmekö me kommunistit näin ajatellessamme pidä todellisuutena vain omia toivei-

tamme? Ei, toverit. Meillä on täysi syy olla vakuutuneita siitä, että tämä johtopäätös on oikea.

Ensiksikin tiedämme, että kapitalismin jatkuva kehitys työntää yhä laajempia joukkoja taisteluun monopolien sortoa vastaan ja tuo työtätekeville entistä runsaampaa poliittista kokemusta.

Toiseksi tiedämme, että sellaisen taistelun voimistamista tulee edistämään myös sosialistisen maailman jatkuva kehitys, sen yhä ilmeisemmät menestykset rauhanomaisessa kilvoittelussa kapitalismin kanssa. Niin kauan kuin kapitalistinen järjestelmä oli planeetallamme ainoa, oli verraten helppoa johtaa työtätekeviä harhaan, selittää ihmisten hätä ja puute milloin mistäkin johtuvaksi — sepitellyistä liikaväestön "laeista", ihmislousteesta, jopa ihmisten "syneistäkin". Selvää on, että tuollaisiin juttuihin uskonut ihminen ei tehnyt sortajille vastarintaa eikä taistellut paremman elämän puolesta, vaan meni ripittäytymään tai vaipui murheelliseen mietiskelyyn sen edesvastuuttomuuden johdosta, jolla ihmiset siittävät kaltaisiaan.

Mutta asiaintila muuttui, kun kapitalismin rinnalle ilmaantui ja alkoi kehittyä sosialismi. Nyt ovat miljoonat ihmiset kaikkialla maailmassa alkaneet jännittyneinä ja tarkkaavaisina seurata, mitä tämä uusi yhteiskuntajärjestelmä antaa tavalliselle ihmiselle? Ja mitä suurempia menestyksiä sosialistiset maat saavuttavat, sitä ilmeisemmän kapitalis-

minvastaisen luonteen saa laajojen kansanjoukkojen tyytymättömyys imperialistisissa maissa. Totta on, että sosialismi ei tietyn ajanjakson kuluessa voinut täydellisesti osoittaa kaikkia etuisuuksiaan yhteiskuntajärjestelmänä. Niinpä porvaristo saattoi harjoittaa keinottelua vertaillessaan toisiinsa elintasoja vielä äskettäin puolifeodaalisena olleessa Kiinassa ja Yhdysvalloissa tai Napoleonin ajoista lähtien sotia käymättömässä Ruotsissa ja sodan hävittämässä Puolassa. Mutta ei ole kaukana se aika, jolloin tuollainen keinottelu, jolla voitiin vaikuttaa asioita tuntemattomiin ihmisiin, menettää kaiken tehonsa.

Jo seitsenvuotiskauden loppuun, vuoteen 1965 mennessä Neuvostoliiton työtätekeville on lyhin työpäivä ja lyhin työviikko maailmassa. Muutaman vuoden kuluttua heillä on maailman korkein elintaso. Myös kansandemokratian maat saavuttavat tässä suhteessa valtavia menestyksiä. Niinpä Saksan Sosialistinen Yhtenäisyyspuolue asetti viime edustajakokouksessaan maalleen tehtäväksi saavuttaa ja ohittaa Länsi-Saksa lähivuosina kaikkien tärkeiden tuotteiden kulutuksessa henkeä kohti. En epäile, etteikö tämä tehtävä tule menestyksellisesti ratkaistuksi. Sosialismin ja kommunismin rakennustyön kestäessä sosialistiset maat saavuttavat ratkaisevia menestyksiä myös kulttuurirakennustyössä, tieteessä, sosialistisen demokratian kehittämässä, taistelussa uusien, humanisten, todella kommunististen suhteiden puolesta ihmisten kesken, heidän jokapäi-

väisen elämänsä ja tajuntansa vapauttamiseksi kaikista kapitalistisen menneisyyden jätteistä.

Kaikki tämä osoittaa havainnollisesti ja käsitettävästi myös porvarillisten maiden työtätekeville, millaisia teitä on kuljettava taisteltaessa hyvinvoinnin, onnellisen, vapaan ja kulttuurivaatimuksia vastaavan elämän puolesta, sellaisen elämän puolesta, joka on todella ihmisen — luonnon korkeimman olennon — arvoista.

Maailmassa nyt ja vastaisuudessa tapahtuvat muutokset eivät ainoastaan voimista kaikkien työtätekevien, yhä laajempien yhteiskuntakerrosten pyrkimystä sosialismiin, vaan avaavat myös paljon uusia teitä ja mahdollisuuksia kapitalismista sosialismiin siirtymiselle.

Näiden teiden näkeminen ajallaan ja näiden mahdollisuuksien huomioon ottaminen on tärkeä tehtävä työväenluokan puolueille, jotka taistelevat sosialismin puolesta todenteolla eikä vain sanoissa. Viime vuosina on marxismi—leninismi saanut tässä suhteessa melko paljon aikaan. Niinpä useiden maiden marxilais—leniniläiset ovat ottaneet huomattavia askeleita yleistääkseen sitä uutta, mikä ilmenee nykyajan yleisdemokraattisissa liikkeissä ja niiden suhteessa sosialismin puolesta käytävään taisteluun. Näitä kysymyksiä on valaistu kirjassamme "Marxismin—leninismin perusteet", joka

ilmestyy kohdakkoin saksan-, ranskan- ja englanninkielisinä käännöksinä. Siksi koskettelen niitä tässä vain hyvin lyhyesti. Kapitalismin nykyinen vaihe tuo esiin erilaisia demokraattisia liikkeitä. Toisin kuin menneisyyden demokraattiset liikkeet ne eivät suuntaudu ainoastaan feodalismia, vaan myös kapitalististen monopolien harjoittamaa sortoa vastaan. Tällaisten liikkeiden joukkoon kuuluvat: liike rauhan puolesta, taistelu kansallisen riippumattomuuden ja suvereniteetin puolesta, taistelu taantumusta ja fasismia vastaan, valtiollisen demokratian puolesta. Niihin kuuluvat myös sivistyneistön humanistiset liikkeet, sen esiintymiset kulttuurin puolustamiseksi, taistelu työtätekevien etuja vastaavan kapitalististen monopolien kansallistamisen puolesta, taistelu naisten ja nuorison oikeuksien laajentamisen puolesta sekä muut laajojen kansanjoukkojen vaatimukset, jotka ovat tulleet ajankohtaisiksi monopolien herruuden oloissa.

Ilmeistä on, että nämä vaatimukset eivät ole sosialistisia, vaan yleisdemokraattisia. Meillä ei ole kuitenkaan enää syytä pitää niitä porvarillis-demokraattisina, sillä ne suuntautuvat välittömästi porvariston hallitsevaa osaa vastaan. Porvarillinen demokratia ei voi niitä tyydyttää, sitä varten tarvitaan kansan etuja puoltavaa uuden tyyppin demokratiaa.

Taistelulla sellaisten demokraattisten vaatimusten puolesta on suuri itsenäinen merkitys laa-

joille kansankerroksille ja erityisesti työväenluokalle. Onhan esimerkiksi selvää, että taistelu rauhan puolesta, atomisodassa tuhoutumisen uhkaa vastaan on meidän päivinämme taistelua koko edistyksellisen ihmiskunnan erään kaikkein tärkeimmän tavoitteen puolesta. Sama koskee myös taistelua taantumuksen ja fasismin hyökkäystä vastaan, samoin siirtomaasortoa, tätä meidän vuosisatamme häpeää vastaan. Myöskin aikamme muut demokraattiset liikkeet ovat tulleet kansoille elintärkeäksi välttämättömyydeksi.

Mutta sellaisten liikkeiden kehitys, joilla on valtavan suuri itsenäinen merkitys, asettaa luonnollisesti työväenluokalle myös kysymyksen näiden liikkeiden suhteesta sosialismin puolesta käytävään taisteluun. Lahkolaisittain ajattelevat ihmiset esittivät aikoinaan arveluja: eivätkö demokraattiset liikkeet haittaa tätä taistelua, eikö olisi parempi keskittää kommunistisen liikkeen taisteluvoima yksinomaan porvariston valtaa vastaan, proletariaatin diktatuurin puolesta?

Tällaisten epäilyjen perusteettomuuden osoitti jo V. I. Lenin imperialismin aikakaudella kehittyviin porvarillis-demokraattisiin liikkeisiin nähden. Hän osoitti, että tuollaiset liikkeet eivät tällä aikakaudella ole haitta, vaan päinvastoin eräs niistä teistä, joita myöten joukot siirtyvät taisteluun sosialismin puolesta. On täysi syy olettaa, että sellainen johtopäätös pätee sitäkin suuremmalla syyllä nykyajan

demokraattisiin liikkeisiin nähden. Ne eivät heikennä, vaan vahvistavat työväenluokan asemia taistelussa sosialismin puolesta. Vahvistavat ensiksikin sillä, että menestykset ja voitot taistelussa valtiollisen demokratian, rauhan, kansallisen riippumattomuuden ja suvereniteetin jne. puolesta luovat suotuisimmat poliittiset olosuhteet taistelulle sosialismin puolesta. Toiseksi, taistelu yleisdemokraattisten etujen puolesta heikentää taantumusporvaristoa, koska se suuntautuu monopoleja, kapitalismin päävoimia vastaan. Kolmanneksi, taisteltaessa sellaisista ajankohtaisista työtätekevien eduista voidaan helpoimmin nostattaa ja liittää laajat kansanjoukot hallitsevaa kapitalismia vastaan, saada aikaan vankka liitto niiden ja työväenluokan kesken, hankkia arvovaltaa, jota työväenluokka ja sen vallankumouksellinen etujoukko tarvitsee voidakseen astua kansanjoukkojen johtoon. Neljänneksi, taistelu yleisdemokraattisten vaatimusten puolesta on työtätekeville hyvä poliittisen järjestäytymisen, yhteenliittymisen ja karaistumisen koulu. Se saattaa joukot ymmärtämään, mikä merkitys on kysymyksellä vallasta, siitä, kenen käsissä valtio on. Ja tähän on sosialistisen vallankumouksen pääkysymys.

Kaikki tämä vie pakostakin johtopäätökseen: imperialismia ja monopolistista porvaristoa vastaan suuntautuva yleisdemokraattinen joukkoliike liittyy yhä kiinteämmin sosialismin puolesta käytävään taisteluun. Se on tärkeä muoto joukkojen siirtymi-

sessä sosialistisen kumouksen tielle joko välittömästi tai monopolisminvastaisen demokraattisen vallankumouksen vaiheen kautta, jollaiseen sellainen kansanliike saattaa johtaa.

Osallistuessaan taisteluun yleisdemokraattisten vaatimusten puolesta kommunisti ei tietenkään unohda työväenliikkeen lopullisia päämääriä. Mutta tämä ei tee hänestä vähemmän päättävää ja uhrautuvaa taistelijaa kansanjoukkojen välittömien etujen puolesta, sellaisten vaatimusten kuin rauhan, demokratian, kansallisen riippumattomuuden ja suvereniteetin puolesta. Ei läheskään jokainen demokraatti ole sosialismin kannattaja. Mutta jokainen tietoinen sosialismin puolesta taistelija on työtätekevien kaikkien demokraattisten oikeuksien johdonmukainen puolustaja.

Uusia mahdollisuuksia sosialistiselle liikkeelle avaa myös se seikka, että edellä mainitut nykyajan kapitalismin kehitystendenssit luovat objektiiviset edellytykset yhä suuremmalle proletariaatin luokkaliittojen laajenemiselle sen taistelussa sosialismin puolesta. Kysymys on siitä, että taloudelliset ja poliittiset elämänehdot sysäävät aikaa myöten yhä uusia kansankerroksia päättävään taisteluun hallitsevaa porvaristoa vastaan. Tästä "pitävät huolen" itse monopoliyhtymätkin, jotka taantumuksellisella poliitikallaan liittävät itseään vastaan yhteen yhä laajempia kansanjoukkoja.

Mutta työväenliike ei saa odotella huolettomana, kunnes uudet liittolaiset työntyvät itsestään sen luo. Jotta kaikki hallitsevaan kapitalismiin tyytymättömät siirtyisivät sosialismin puolelle, jotta toisten kansankerrosten vaistonvarainen oppositio kapitalismia vastaan muuttuisi niiden tietoiseksi taisteluksi sosialismin puolesta, täytyy työväenluokan ja sen puolueen taistella ja työskennellä paljon, niin poliittisella ja organisatorisella kuin myös ideologisella alalla.

Tarkasteltuamme nykyajan kapitalismin kehityksen perustendenssejä voimme tehdä johtopäätöksen, että nykyajan kapitalismilla yhtä vähän kuin viime vuosisadankaan kapitalismilla ei ole vähäisintäkään taipumusta kasvaa itsestään sosialismiksi. Päinvastoin, hallitsevat kapitalistiset monopolit tekevät kaiken voitavansa tehdäkseen mahdolltomaksi kaikenlaisen sosialismin voimien lujittumisen, ehkäistäkseen sen voiton. Mutta "historian viekkaus", sen dialektiikka on siinä, että valtiomonopolistinen kapitalismi omia etupyyteitään tavoitellessaan myötävaikuttaa tahtomattaan aineellisten edellytysten luomiseen sosialismin rakentamiselle. Tähän seikkaan, kuten tiedetään, kiinnitti V. I. Lenin erikoista huomiota. "Valtiomonopolistinen kapitalismi — hän kirjoitti — on täydellisintä sosialismin aineellista valmistelua, sen eteinen, se his-

toriallisen portaikon askelma, jonka sosialismiksi nimitetyn askelman välillä ei ole minkäänlaisia väliaskelmia”.

Todellakin, ottakaamme esimerkiksi seuraava tosiasia: valtiomonopolistinen kapitalismi ajaa tuotannon keskityksen sellaiseen asteeseen saakka, että pelkkä monopoliyhtymien omaisuuden kansallistaminen kehittyneimmissä kapitalistisissa maissa johtaa siihen, että 60—70 prosenttia ja vieläkin enemmän yhteiskunnallisesta tuotannosta tulee välittömästi muutetuksi yleiseksi kansan omaisuudeksi.

Näin on aineellisen, taloudellisen puolen laita. Mutta jos joku luulee, että sosialismi voidaan välittömästi rakentaa näistä aineellisista edellytyksistä jättämällä kapitalismin herruus eheäksi ja koskettomaksi, hän pettää itseään ja muita. Kehittyköötpä sosialismin aineelliset edellytykset kuinka tahansa, valtiomonopolistinen kapitalismi voi ”siirtyä” sosialismiin, kuten Lenin aina tähdensi, vain ”vallankumouksen tilanteessa, vallankumouksen tapahtuessa”. Tällöin me korostamme, että sosialistinen vallankumous, missä muodossa se sitten tapahtuneekin, rauhanoimaisessa tai ei-rauhanoimaisessa, alkaa välttämättä vallan siirtymisellä kapitalistiluokan käsistä työväenluokan, työtätekevien käsiin.

Valtiomonopolistinen kapitalismi, kuten olemme nähneet, yrittäessään turhaan kukistaa kommunistista työväenliikettä tehostamalla poliittista sor-

toaan, sysää samalla vastoin tahtoaan yhä laajempia kansanjoukkoja taisteluun omaa herruuttaan vastaan. Kapitalismin helmassa vaikuttavat sisäiset yhteiskunnalliset voimat, jotka vastustamattomasti vetävät ihmisyyhteiskuntaa sosialismia kohti, kasvavat ja kehittyvät edelleen. Imperialistisen leirin ulkopuolella tapahtuvat muutokset antavat näille voimille tuntuvaa virikettä. Tarkoitan ennen kaikkea sitä tosiasiaa, että sosialistinen maailmanjärjestelmä on olemassa ja vahvistuu jatkuvasti. Tämä seikka tarjoaa kaikille kansoille suuria uusia mahdollisuuksia taistelua varten sosialismin puolesta. Missä on tämän järjestelmän periaatteellinen merkitys maille, jotka ovat jo lähteneet tai lähtevät tulevaisuudessa sosialismin tielle?

Ensiksikin siinä, että sosialistisen maailmanjärjestelmän olemassaolo tekee taloudellisesti mahdolliseksi sosialismin rakentamisen jokaisessa maassa riippumatta siitä taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta kehitystasosta, jonka se on saavuttanut vallankumouksen hetkeen mennessä. Onko tarpeen puhua siitä, kuinka tärkeätä tämä on? Asuuhan ihmiskunnan enemmistö tänäkin päivänä taloudellisesti heikosti kehittyneissä maissa. Jos sellaisten maiden täytyisi taistella edistyksen puolesta yksinään, niin kuinka paljon niiden kansojen olisikaan kestettävä hätää ja kärsimyksiä, jotka johtuvat kapitalististen suhteiden kehityksestä! Sosialistisen maailmanjärjestelmän olemassa-

olo tarjoaa näille maille mahdollisuuden sekä ajan voittamiseen että niiden kansojen säästämiseen monilta kärsimyksiltä; ne saavat mahdollisuuden siivuttaa kokonaisen historiallisen vaiheen ja siirtyä suoraan sosialismiin.

Sosialistisen maailmanjärjestelmän periaatteellinen merkitys on toiseksi siinä, että se takaa jokaisen siihen kuuluvan maan turvallisuuden imperialistiseen leiriin nähden. Tämä seikka luo poliittisen mahdollisuuden sosialismin rakentamiseen jokaisessa maassa riippumatta sen koosta, väkiluvusta ja puolustuspotentiaalista. Tällä seikalla on erityinen merkitys pienille maille, jotka eivät omin voiminsa pystyisi milloinkaan suojaamaan sosialistisia saavutuksiaan imperialistien hyökkäyksiltä. Minkään sosialistiseen leiriin kuuluvan valtion rajojen turvallisuutta ei tietenkään takaa imperialistien "hyvä tahto", vaan se vaikutusvoimainen tosiasia, että imperialistisen hyökkäyksen sattuessa ovat kaikkien muiden sosialististen maiden monimiljoonaiset kansat valmiit tulemaan tämän valtion kansan avuksi. Painakoot herrat imperialistit mieleensä tämän totuuden! Älkööt unohtako sitä myöskään Länsi-Saksan militaristit, jotka jälleen ruokkivat maassaan fasistista petoa!

Olemme näin päättäneet pienen retkeilyämme lähitulevaisuuteen, ja palaamme sieltä takaisin täynnä reippautta, optimismia ja varmoina edistyksellisen

ihmiskunnan suuren asian, sosialismin ja kommunismin asian voitosta. Mutta mieluisat elämykset eivät tuudita uneliaisuuteen meitä kommunisteja. Ne päinvastoin herättävät meissä entistä suurempaa tarmoa ja aktiivisuutta, lujaa tahtoa työskennellä ja taistella oman kansamme ja koko työtätekevän ihmiskunnan hyväksi. Ja se on kaikkein tärkeintä. Muistakaamme, mitä V. I. Lenin piti marxilaisuuden voitokkaan opin tärkeimpänä erikoisuutena. "Marxilaisuus — kirjoitti hän — eroaa kaikista muista sosialistisista teorioista siinä, että täydellinen tieteellinen kiihkottomuus objektiivisen asiointilan ja objektiivisen kehityskulun erittelyssä yhtyy siinä erinomaisella tavalla sen seikan mitä päättävimpään tunnustamiseen, mikä merkitys on joukkojen vallankumouksellisella energialla, vallankumouksellisella luovalla työllä ja vallankumouksellisella aloitteella — ja tietysti myöskin yksityisillä henkilöillä, ryhmillä, järjestöillä ja puolueilla, jotka osaavat löytää ja toteuttaa yhteyden näihin tai noihin luokkiin". Siinä on asian ydin. Vallankumouksellinen energia, luova työ ja aloitteellisuus, joista Lenin puhui, esittävät ehdottomasti yhä ratkaisevampaa osaa kaikissa edessä olevissa historian käännekohtissa.

Historian lait pysyvät epäilemättä liittolaisinamme vastaisuudessakin. Mutta meistä itsestämme, kaikkien maiden kommunistisista ja työväenpuolueista riippuu, kuinka menestyksellisesti näiden mahtavien liittolaisten voima tulee kulloinkin käytetyksi.

MATKA MAANALAISEEN
PUOLUETYÖHÖN

Lähtöpäätös. Matkavalmistukset

Keväällä 1919...

Se kevät oli kansainvälisen vallankumousoallokon korkeaa nousukautta.

Kaksi vuotta sitä ennen oli sortunut Venäjän tsaarivalta, kansainvälisen taantumuksen vuositainen tukipylväs. Marraskuussa 1917 oli toteutunut maailman ensimmäinen sosialistinen vallankumous, joka muutti suuren Venäjänmaan vapaaksi työväen ja talonpoikain valtakunnaksi.

Sitten syksyllä 1918 luhistui sodassa Saksan imperialismi, joka oli uhannut sortaa alleen kaikki Euroopan kansat. Kaatui Saksan keisarin valtaistuini. Siitä kirposi vallankumousliikkeen kehitys Keski-Euroopassa. Kommunistisia puolueita syntyi useissa maissa.

Maaliskuun alussa 1919 tapahtui Moskovassa Leninin johdolla Kommunistisen Internationaalin perustaminen. Meikin Suomen kommunistien edustajat saimme osallistua tämän maailmanjärjestön perustamiseen.

Ja sitä seuraavina viikkoina saapui uusia mieltäkohottavia viestejä vallankumousliikkeen edistymisestä Saksassa ja Itävallassa. Maaliskuun lopulla tuli tieto neuvostotasavallan perustamisesta Unkarissa. Suuria lakkoliikkeitä purkautui Englannissa, Ranskassa, Italiassa. Ja Itämailla kohosi korkealle kansallisen vapausliikkeen aalto.

Oli selvää, että ihmiskunnan historiassa oli alkanut uusi suuri aikakausi!

Syvä tietoisuus tästä innoitti väkevästi meitä kommunisteja ja kaikkia historiallisen edistyksen ajajia.

Vallankumouksellista innostustamme ei suinkaan herpaannuttanut se seikka, että Neuvosto-Venäjän kansalaissodan rintamilla jatkui jännittävä kamppailu valkokaartilaiskenraalien ja ulkomaisten imperialistien asevoimia vastaan. Pikemminkin tuntui siltä, ettei niin suuren asian kuin sosialismin toteuttaminen ollutkaan ajateltavissa ilman jatkuvia vakavia taisteluja.

Neuvostovallan lopullisesta voitosta ei ollut epäilystäkään. Olihan nuori Puna-Armeija jo edellisenä vuonna uljaasti torjunut sekä maahan tunkeutuneiden ulkomaisten että sisäisten vihollisjoukkojen etenemisen. Työtätekevän kansan laajoissa kerroksissa oli kasvanut horjumaton usko bolshevistisen puolueen johtoon. Sitä paitsi Venäjän Neuvostovalta oli jo lyhyessä ajassa voittanut miljoonia kannattajia muidenkin maiden työväen joukoissa.

Me Suomen vanhan työväenpuolueen toimihenkilöt ja entisen vallankumoushallituksen jäsenet olimme keväällä 1918 olleet pakotettuja siirtymään Suomesta Neuvosto-Venäjälle. Saksan armeijan maihinnousujoukkojen hyökkäys punakaartiemme rintaman selkään oli ratkaissut Suomen luokkasodan kohtalon työväenluokan tappioksi.

Sen jälkeen tietoisin osa meistä suomalaisista vallankumousemigranteista siirtyi taistelujen kokemusten ja Leninin opetusten vaikutuksesta vasemmistolais-sosialidemokraattiselta kannalta vakaumukselliseksi kommunismin kannattajiksi. Elokuun lopulla 1918 pitämässämme puoluekokouksessa me laskimme perustan Suomen kommunistiselle puolueelle. Puolueen keskuskomitea ei olojen pakosta kuitenkaan voinut heti sijoittua Suomen alueelle, vaan toimi toistaiseksi Petrogradissa (Pietarissa). Se oli aikana, jolloin Suomen ja Neuvostovaltakunnan välillä ei ollut voimassa rauhansopimusta, koska Suomen silloinen hallitus, sotahankkeitaan ajaen, vastusti rauhansopimuksen solmimista aina v:n 1921 syksyyn asti.

Suomessa vallitsi valkoisen terrorin komento, jokaan verinen hirmuvalta ei enää Saksan sotatappion jälkeen riehunut yhtä hillittömästi kuin edellisenä vuonna.

Maanalainen kommunistinen työ Suomessa oli pantu alulle syksyllä 1918. Mutta järjestöjemme luominen edistyi työläästi. Oikeistososialidemokraatit

saattoivat käyttää hyväkseen valtiovallan heille suoma toimintavapautta keräten työväkeä heidän johdollaan toimiviin järjestöihin. Näin ollen uhkasi vaara, että kommunistinen toimintamme Suomessa jäisi työväen joukkojärjestöistä eristetyksi ryhmätoiminnaksi.

Tätä ajatellessa en voinut tulla muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että oli välttämätöntä ryhtyä vahvistamaan kommunistisen liikkeen johtoa Suomessa lähettämällä Helsinkiin puolueemme johtavia tovereita ja että minun oli esitettävä oma ehdokkuuteni ensimmäiseksi Suomeen lähtijäksi Keskuskomitean keskuudesta.

Ajatus maanalaiseen työhön lähtemisestä Suomeen oli silloin vallankumouksellisen innostuksen herättämänä kypsynyt muidenkin kuin minun päässäni. Osoittautui, että se kyti myös eräiden toisten Keskuskomiteamme jäsenten mielissä. Meistä tuntui, että kun kerran olimme nyt muuttuneet kommunisteiksi, oli tämä periaatteellinen kannanmuutos vahvistettava myös teossa.

Sitä paitsi meillä oli erikoinen kunniavelka Suomen työväenluokalle: noustuamme käsi kädessä tuhansien työläistoverien kanssa vallankumoukseen tammikuussa 1918 me tunsimme nyt vallankumouksen tappion jälkeen kunniantunnon kutsuvan meitä jakamaan Suomen työväenluokan kanssa myös valkoisen terrorikauden vaarat ja vainot.

Voittaneen rahavallan palkkaamat jesuiitat yritti-

vät Suomessa kylvää työläisten mieliin kaunaa meitä kommunisteja kohtaan hokien, että "johtajanne, jotka houkuttelivat teidät kapinaan, ovat nyt jättäneet teidät oman onnenne nojaan" . . .

Tuon myrkyllisen yllytyksen vastapainoksi teki mieli astua valkoisen terrorin tantereelle sinkoamaan vallanpitäjien silmille jälleen alkavan vapautistelun julistus:

— Ennen aikojanne ilakoitsette, veriset työväen sortajat! Me seisomme jälleen paikallamme, työtätekevän kansamme taisteluriveissä!

Toukokuun alkupäivinä esitin Keskuskomiteamme kokouksessa päätettäväksi, että tästä lähin on joidenkin Keskuskomitean jäsenten vakituisesti oltava Suomessa johtamassa puolueemme maanalaista työtä. Tätä ehdotusta kannatettiin yksimielisesti. Ne, joille kommunismi oli tullut syvän vakaumuksen asiaksi, kannattivat ehdotustani joka suhteessa. Eräät toiset tahtoivat vapauttaa muutamat Keskuskomitean jäsenet osallistumasta maanalaiseen työhön sillä perusteella, että he olivat "liaksi tunnettuja Suomessa" ja sen vuoksi voisivat helposti "pala".

Ensimmäiseksi tarjoutuivat lähtemään, paitsi minua, toverit Yrjö Sirola ja Juho Lehtosaari. Minä tein sitten ehdotuksen, että tällä kertaa lähetetään minut ja Lehtosaari yhdessä. Tämä tulikin yksimieliseksi päätökseksi.

Matkavalmistuksemme supistuivat vähiin. Toveri Lehtosaarelle saatiin hankituksi suomalainen ylioppilaslakki, vaikka hän itse taisi pikemminkin haaveilla rautatien konduktöörin virkalakkia, koska hän oli nuoruudessaan ollut töissä valtion rautateillä. Minun puvukseni tyrkytettiin suomalaisen suojeluskuntaupseerin univormua, mutta se teki niin kovin teatraalisen vaikutuksen, että heitin sen nurkkaan. Enkä keksinyt mitään muutakaan sopivaa naamioitumis-asua.

Keskuskomitean kanslianhoitaja toveri Evä valmisti meille parhaan taitonsa mukaan valokuvilla varustetut suomalaiset henkilöllisyystodisteet. Minulle merkittiin nimeksi, ellen väärin muista, "Filosofian maisteri Otto Willebrand". Se oli siitä mukava, että tovereille näyttäessä tarvitsi vain peukalon päällä peittää viimeinen tavu sukunimestä, niin jäi näkyviin heille tuttu nimitys "Otto Wille", jota minusta oli jo kauan aikaa yleisesti käytetty toverien kesken. Toveri Lehtosaarelle merkittiin nimeksi: "Ylioppilas Bruno Saaristo". Etunimensä Bruno hän sai minun ehdotuksestani, sillä olin hamasta nuoruudestani ihailnut suuren italialaisen Giordano Brunon sankarivaiheita, pitäen häntä myös maanalaisen valistustyön tekijäin ylevänä esikuvana.

Rajalla. Nuotiolla

Sinä aamuna oli noustava ylös tavallista varhemmin. Lähtöpäiväksi oli sovittu 27 toukokuuta 1919. Bruno tuli ajurilla hakemaan minua.

Sydämellinen hyvästijättö lähimpien toverien kanssa. Sitten kevyt matkalaukku käteen ja niin lähdettiin asemalle.

Junamatka Pietarista Suomen rajalle ei kestänyt enempää kuin pari tuntia. Raja-asemalla oli meitä vastassa toveri Tuomainen, jonka piti lähteä saattajaksemme. Hän alkoi heti soimata:

— Kuinkas te tulette tänne siviilipuvussa, raja-alueelle?

— Eihän tässä aiotakaan sotilaallisesti hyökäten tunkeutua rajan yli...

— Älkää viisastelko! Ei tästä suoraan pusketa rajan yli. Meidän on kuljettava jalan 20 kilometriä valtakunnan rajaa pitkin. Tie menee niin likeltä Suomen raja-alueetta, että sillä puolen olevista taloista voi selvästi nähdä jokaisen kulkijan.

— No entäs jos näkevätkin?

— Jos näkevät tuonnäköisten siviilimiesten vaeltavan Rajajoen lähteille päin, niin saatte olla varmat, että ennen kuin kerkiätte kivenheiton päähän rajan toiselle puolelle, on tiellä teitä vastaanottamassa vahvennetut partiot...

Ei auttanut mukista vastaan. Saattajamme lähti hankkimaan meille "virikapukuja", mutta tehtävä

osoittautui monimutkaiseksi. Lopulta hän sai kuitenkin lainatuksi kaksi yli-ikäistä sinelliä ja vormulakit, joiden avulla ulkomuotomme muuttui sen verran sotaistemmaksiksi, että saatoimme lähteä marssiin pitkän rajavyöhykettä etenevää maantietä.

Toisin paikoin tie kulki todella niin likeltä Rajajoen rantamaa, että pidimme viisaampana loitota tiestä syrjään. Muutamien paikoin taas meidän puolellamme oli maantien varressa talo tai kylä, jonka asujamille oli tarpeetonta näyttää meidän kyläteatterimaista asumamme. Siksi kiersimme semmoisetkin paikat. Täten matka tuntuvasti piteni, ja kun sitä paitsi kevätaurinko paistoi täydeltä terältä, niin arvaa sen, että sinelli päällä taivaltaminen oli lämmintä hommaa.

Illan suussa erosimme maantiestä metsäpolulle, joka vei laajan korpialueen sydänmaille. Taivallettuamme korpea noin puolitoista tuntia saavuimme männikön ympäröimään notkoon. Se oli saattajamme puheiden mukaan sovittu määräpaikka, johon Suomen puolelta piti tulla meille opas.

— Onpa ihme, ettei hän ole vielä kerinnyt tulla, päivitteli saattajamme.

Teimme notkoon nuotiotulen. Paistoimme tuhassa perunoita ja illastimme hyvällä ruokahalulla. Mutta opas ei vain "kerinnyt" tulla paikalle.

Nukuimme yön nuotiolla paremmin kuin koskaan kotona.

Kun aamullakaan ei kuulunut opasta, päätti saat-
tajamme lähteä hakemaan häntä Suomen puolelta.

Siinä odotellessamme me Brunon kanssa muistut-
telimme mieleen, mitä olimme sattumoisin kuulleet
venäläisten bolshevikkien kokemuksista. Kun meillä
suomalaisilla kommunisteilla ei ollut omaa kokemus-
ta maanalaisesta toiminnasta, tunsimme nyt liian
myöhään, kuinka kipeästi meille olisi ollut tarpeen
venäläisten toverien monivuotinen kokemus. Mutta
valitettavasti me tiesimme siitä tuiki vähän.

Mieleemme muistui luonnollisesti myös se tunnettu
tapaus, että vajaa kaksi vuotta aikaisemmin — hei-
nä- ja elokuussa 1917 — Venäjän ja kansainvälisen
proletariaatin suuri johtaja Lenin oli toiminut tä-
män saman rajan lähetyvillä asuen viikkokausia au-
tiolla takamaalla sijaitsevassa ladossa. Jos vain oli-
simme arvanneet, että matkamme jatkamisessa saat-
toi tulla vuorokauden viivytys, kuinka halusta oli-
simmekaan käyneet katsomassa sitä historiallista
merkkipaikkaa, josta käsin Lenin silloin toisten puo-
luetoverien välityksellä johti suuren sosialistisen
vallankumouksen poliittista valmistelua.

Nyt oli meillä Brunon kanssa myös tarpeeksi ai-
kaa pohtia kaikessa rauhassa kysymystä menettely-
tavasta, jota noudattaisimme lähipäivinä Suomen
rajaseutupitäjien läpi kulkiessa.

Meille oli selvää, että matkamme alkutaipaleella,
varsinkin ensimmäisen päivän kuluessa Suomen
alueella meitä uhkasi suurin vaara. Tosin suomalai-

nen rajavartiosto oli riittämätön ja toimi vielä jokseenkin taitamattomasti kapealla vyöhykkeellä. Sen ohi saattoi "hyvässä lykyssä" huomaamatta loikata. Mutta sitten vasta nousi eteen suurin vaara.

Kaikissa rajaseudun pitäjissä oli suojeluskuntain tehtävänä pitää visusti silmällä rajalta päin tulevia teitä ja kuulustella kaikkia epäilyksen alaisia kulki-joita. Suojeluskuntia avusti tässä työssä — "polvevikien" jahtaamisessa — koko suurtalonpoikaisväestö ja kyläporvaristo. Kaikkia rajalta päin tulevia paikkakuntalaisille tuntemattomia miehiä kohdeltiin epäilyksenalaisina ja useimmissa tapauksissa pidätettiin vietäviksi lähimpään ohranaan tai suojeluskuntain surmakeskuksiin, Viipuriin tai Terijoelle, Käkisalmeen, Sortavalaan tai muualle. Tällä tavalla oli vuoden 1918 lopulla ja 1919:n ensi kuukausina moni Venäjältä Suomeen palaava sosialidemokraatti joutunut kiinni alkumatkalla (Valkjärvellä, Raudussa, Muolaassa, Kivennavalla, Uudella-kirkolla) ja tullut surmatuksi "polvevikkina".

Näin ollen emme mekään voineet toivoa pääsevämme ilman kuulusteluja läpi rajapitäjäin suojeluskuntaseulasta. Kysymys oli siis siitä, miten läpäistä ensimmäinen kuulustelu takertumatta seulaan. Sillä jos meidät passitettaisiin ensimmäisestä kuulusteluasteesta toiseen, silloin olisi henkemme kaikesta päättäen heikoissa kantimissa.

Saattoi ennakolta arvata, että meiltä tultaisiin ky-

symään ainakin kahta seikkaa: Mistä tulette? Ja millä asioilla kuljette?

Näihin kaikkein yksinkertaisimpiin kysymyksiin me olimme jo Pietarissa hautoneet vastaukset. Minä olin olevinani helsinkiläinen herrasmies (Ateneumin taidekoulun opettaja), joka seuralaisensa ylioppilas Bruno Saariston kanssa oli matkustanut Terijoelle ostamaan itselleen kesähuvilaa. Miksi juuri Terijoelle? Siksi, että siellä kauniilla merenranta-alueella oli edellisenä vuonna jäänyt autioiksi useita venäläisten ennen omistamia huviloita. Niitä minäkin olin muka tarkastanut koko edellisen päivän, mutta kun en löytänyt sieltä sopivaa, niin nyt olin matkalla Vuoksen rannalle, missä myöskin tiedettiin olevan venäläisten omistajain jättämiä huviloita.

Tämän sisältöisen matkaselityksen olimme kaa-vaillaet erikoisesti Valkjärven pitäjän suojeluskuntalaisia varten, koska tiesimme, että meidän piti ensimmäisenä päivänä matkustaa Valkjärven kirkonkylän ohi. Nyt tarkemmin ajatellessa tuon selityksen vakuuttavuus tuntui heikolta.

— Oletko varma, että ihmiset Suomen puolella uskovat tuollaiseen selitykseen?

— Uskovat ehkä semmoiset, jotka eivät meitä epäile, vastasi Bruno varovaiseen tapaansa.

— Mutta ne, jotka epäilevät?

— Ne tuskin tuon selityksen kuultuaankaan lakkaavat epäilemästä...

Se oli ilmeisesti oikea arvio. Mutta se merkitsi, että koko entinen kaavailumme oli kelpaamaton pelastamaan meitä kuulustelijain kynsistä. Se kelpaisi vain siinä tapauksessa, jos onnistuisimme ensin jollakin muulla konstilla hälventämään kuulustelijain epäluuloisuuden. Mutta millä konstilla?

Nyt oli pakko pinnistää ajatuksia, ja niin ne ajautuivatkin oikealle tolalle. Lähdimme kysymyksestä: oliko Suomessa silloin vallassaolijain omassa keskuudessa mitään kärkevää erimielisyyttä? Oli. Siellä oli edellisen vuoden syksystä lähtien käyty kiihkeää riitaa kuningasmielisten ja tasavaltalaisten kesken. "Kuninkaan tekijät" olivat lokakuussa 1918 laittomasti valinneet Suomen kuninkaaksi erään saksalaisen maakreivin, keisari Wilhelmin langon. Mutta Saksan sotatappion jälkeen piti vastaleivotun kuninkaan peruuttaa tulonsa Suomen "valtaistuimelle", ja tasavaltalaiset saivat sitten yliotteen eduskunnassa. Tämän riidan jälkimaininkina jatkui vieläkin ärtynyt väittely maalle säädettävän hallitusmuodon sisällöstä. Tunnelma alakynteen joutuneiden kuninkaan kannattajain keskuudessa oli katkeroitunut, ja heitä oli epäilemättä enin osa suojeluskuntalaisista, kuten muistakin umpisokeista taantumuksellisista.

— Mitäs tuumit, Bruno, jos minä rupeaisin vähäksi aikaa kuningasmieliseksi? Edes pariksi päiväksi...

— Mikäs siinä. Mutta millä sinä luulet voisiasi vaakuuttaa ne toiset kuningasmieliset?

— No siinä suhteessa sinä voit auttaa minua. Rupea sinä tasavaltalaiseksi.

— Kuinkas minä tasavaltalaisena voin auttaa kuningasmielistä? Meidänhän on oltava toistemme vastustajia.

— Vastustajia kylläkin. Mutta ota huomioon, että samalla me olemme molemmat porvareita, rajaseudulla nimittäin. Ja porvari osaa kyllä — toden tullessa — auttaa toista porvaria, olipa hän sitten monarkisti tai tasavaltalainen.

Tämän jälkeen oli meidän helppo seikkaperäisesti sopia siitä, miten Bruno auttaisi minua ja minä häntä esittäessämme poliittisten vastustajain osia.

Mutta riittäisikö meillä esiintymisen taitoa? Eihän kummallakaan meistä ollut entistä kokemusta. Toveri Lehtosaari ("Bruno Saaristo") oli tosin tottunut puhuja; hänhän oli monta vuotta ollut Uudenmaan piirin vakituksena kiertävänä luennoitsijana. Mutta hän oli niin peräti rehti ja rehellinen luonne ja niin syvästi uskollinen työväen asialle, että minusta tuntui kuin hän ei voisi punastumatta esiintyä porvarina suojeluskuntalaistenkaan edessä.

— Tokko sinä olet koskaan nuoruudessasi esiintynyt edes näytelmäkerhossa?

— Ei ole tullut pelatuksi teatteria, myönsi Bruno.

— Mikä vahinko! Olisitpa esiintynyt edes jossain huvinäytelmässä, kuten minä koulupoikana ollessani. Kuinkas sinä nyt harjaantumatta selviytyt totisen näytelmän pääosasta?

— Minun isäni luotti aina suomalaiseseen sananparteen: kun kova tulee, niin koiraskin poikii.

Vasta illalla saattajamme palasi nuotiolle ja hänen mukanaan tuli Suomen puolelta opas, pienen talonpoikaistalon isäntämies, näköjään siinä kolmenkymmenen vaiheilla.

Opas selitti edellisen päivän olleen rajalla niin levoton, ettei voinut ajatellakaan yli tuloa. Syystä tai toisesta suomalaiset rajapartiot olivat juuri tällä suunnalla ravanneet edestakaisin aamusta iltaan asti. Tänäpäin sitä vastoin niitä ei näkynyt.

Opas sanoi tietävänsä, että kaikki kolme toukuussa ylivietyä kommunistia oli mennyt onnellisesti perille, vaikkakin heitä oli ajettu takaa pitkin Valkjärven metsiä. Mutta talvella menneet neljä toveria olivat joutuneet kiinni, ja vasta nyt oli julkisuuteen tullut tieto heidän lopullisesta kohtalostaan. Opas näytti viipurilaisesta sanomalehdestä irtileikkamansa uutisen, jossa kerrottiin, että jo helmikuun 4 päivänä oli Terijoella ammuttu suojeluskuntalaisten toimesta neljä vankia, jotka olivat saapuneet rajan yli, joutuneet kiinni ja jotka oli tuotu Terijoelle "kuulusteltaviksi". Vangit olivat nimeltään Antti Pohjalainen, Herman Vesterinen, Herman Luukkonen ja Emil Kihlström. Teloittamisen syyksi ilmoitettiin, että vangit olivat kuulustelutilaisuudessa "yrittäneet karata"...

— Heillä oli jonkin verran rahaa mukanaan, selitti opas. — Sitäpaitsi kahdella heistä oli rannekello.

Siinä oli tarpeeksi "tapporahaa" suojeluskuntalaisille.

— Parasta on ylimenijäin jättää kaikki rahat tälle puolelle, neuvoi saattajamme.

Me kuitenkin hylkäsimme tämän mielevän neuvon. Mitenkäs porvarillisessa Suomessa voi tulla toimeen ilman rahaa? Herrasmiehenkään asussa.

Sitten käytiin levolle vielä muutamaksi tunniksi. Hyvä on maata vapaan maan kamaralla!

Suoraan suden pesälle

Läksimme aamun sarastaessa taivaltamaan korpea. Noin tunnin kuluttua saavuimme pienelle purolle, jonka yli saattoi vaivatta loikata.

— Siinä se on nyt Rajajoki lähtölininässään, selitti oppaamme.

Edessämme oli vielä monen kilometrin pituinen taival puoleksi kuivunutta, harvametsäistä suo- maata. Onneksi ei rajavartioista näkynyt jälkiäkään.

Vihdoin maa vähän kohosi. Pienen kunnaan rinteellä näkyi kaksi taloa. Opas vei meidät toiseen niistä.

Siellä peseydyimme kunnolla ja pukeuduimme siistiin kaupunkilaisasuun. Puoli tuntia odoteltuamme tuli naapuritalosta kyytihevonen viemään meitä eteenpäin.

Kyytipoika oli tavallista harvasanaisempi. Kyse-
limme häneltä yhtä ja toista rajaseudun suoje-
luskuntain vartiotoiminnasta, mutta mitään hyödyllistä
ei hänestä saatu irti. Arvattavasti hän oli pelois-
saan.

Mihin hän aikoi viedä meidät? Valkjärven kirkon-
kylään. Mitä me siellä tekisimme? Sieltä majatalosta
voitte saada kyydin eteenpäin.

Minua ei miellyttänyt ajatus poiketa majataloon.
Saattoi arvata, että majatalot olivat siihen aikaan
rajaseudulla luotettavasti mustain suurtaalollisten kä-
sissä. Mutta kyytipoika ei millään suostunut aja-
maan majataloa kauemmaksi, ei edes paria kilomet-
riä pitemmälle. Hänellä "ei ollut aikaa", piti joutua
"kotiin töihin"...

Niin me parin tunnin kuluttua saavuimme Valk-
järven kirkolle, missä kyytipoika jätti meidät maja-
talon pihalle, käänsi hevosensa ja läksi kiireesti aja-
maan takaisin.

Menimme taloon sisälle.

Tulimme pienenpuoleiseen tupahuoneeseen, jossa
oli kotona isäntä ja emäntä, kumpikin näköjään yli
neljäkymmenen vuoden.

Isäntä ohjasi meidät viereiseen huoneeseen sa-
malla kysyen:

— Mistä te tulette?

— Tullaan Terijoelta. Pitäisi saada kyyti Vuok-
sen rannalle.

Mainitsin yhteen menoon liikkuvani huvilanostoasialla.

Siinä seisoessani ikkunan ääressä katsoin asiaan kuuluvaksi vähän kehaista talon paikkaa.

— Teillä on tästä hyvä näköala.

Tähän viattomaan huomautukseeni sain odottamatta pilkallisella äänellä lausutun vastauksen:

— Onhan siinä "näköalaa"... Katsokaahan tarkemmin.

Silloin vasta havaitsin noin sadan metrin päässä näkyvän miltei poroksi palaneen talon rauniot.

— Kas! Siinä on ollut tulipalo!

— Ei tulipalo, vaan tuhopoltto, ärähti isäntä katsoen silmä kovana minuun.

Nyt minä arvasin, mistä oli kysymys.

— Oikeinko se on niitä luokkasodan hävityksiä?

— Ei mitään sodan hävityksiä, sanoi isäntä tiukasti, vaan punaisten roistojen hävitystöitä.

Teki mieli vastata, että yhtä hyvin tuollainen palo oli sodan aikana saattanut johtua valkoistenkin tullesta. Mutta katsoin parhaaksi vaieta. Isäntäkään ei jatkanut keskustelua, vaan poistui sanoen lyhyesti:

— Istukaa vähän aikaa. Minä menen tästä hevosta katsomaan.

Tunsin, että olin heti ensimmäisen kohtauksen näytellyt harmittavan epäonnistuneesti, vaikka eilen niin itseluottavaisena arvostelin Brunon teatteriharjaannuksen puutteellisuutta.

Hetken kuluttua siirryin tuvan puolelle puhuttelemaan emäntää, joka askarteli lieden ääressä.

— Matkan varrella tuli vähän nälkä. Mitäs emäntä antaisi meille aamiaiseksi?

— Eipä tässä ole liikoja syötäviä, hän vastasi tylyllä äänensävyllä.

Koetin lyödä leikiksi.

— Johan nyt on maailma muuttunut? Ennen vanhaan oli kestikievarin emännällä aina jotakin herkkua varattuna vieraankin suuhun. Silloin kysyttiin vain onko matkamiehellä rahaa.

— Niinhän se maailma muuttuu, vastasi emäntä. — Nykyään on rahaa kaikilla, . . . niin punaisilla kuin valkoisillakin. Rahaa on runsaasti, mutta syötävää niukasti.

— No, emäntä hyvä, ne punaisethan ajettiin jo viime vuonna rajan taakse. Eiköpä ne liene jo siellä syöneet rahansa loppuun. Eikä ne ainakaan tänne uskalla enää nokkaansa pistää.

— Vai eivät! Tästähän niiden polshevikkien tie kulkee. Milloin ne tulevat työmiehen, milloin . . . herrasmiehen näköisinä . . .

Tällä naljaavalla viittauksella emäntä ilmiantoi epäluulonsa meihin nähden liiankin peittelemättömästi. Avoimen välioiven kautta näin viereisessä huoneessa istuvan Brunon kasvoilla ilmeen, joka oli pikemmin ilkamoiva kuin hämmästynyt. Aivan kuin hän olisi tahtonut sanoa emännästä: Sekin ihminen

lienee nuoruudessaan jäänyt teatteriharjoittelua vaille, koskei osaa peittää salaisia ajatuksiaan.

Tiesimme nyt selvästi, että meitä epäiltiin rajan takaa tulleiksi kommunisteiksi. Ja helppo oli arvata sekin, että isännän äkillinen lähtö "hevosta katsomaan" oli johtunut samasta epäluulosta.

Olimme siis joutuneet suoraan suden pesään. Eikä auttanut muu kuin rauhassa odottaa tilanteen kehittymistä. Pakoyritys voisi vain pahentaa asemaamme. Häijy emäntä hälyttäisi heti ajajat peräämme.

Ei kulunutkaan kauan kun tupaan astui isäntä ja hänen seurassaan toinen, paljon rotevampi mies. Tällä oli jaloissa vanhat sarkahousut ja likaiset työsaappaat, mutta nähtävästi hän oli sunnuntaipukimistaan vetänyt päälleen tummansinisen takin, jonka vasemmassa povitaskussa pullotti jokin painava romuraudan kappale. Naamaltaan hän oli raakamainen, parta sängellä ja tukka pörhössä. Sanalla sanoen: ilmetty maantierosvon tyyppi vanhasta Walter Scottin romaanista. Myöhemmin kuulin majatalon isännältä, että tämä mies oli paikallisen suojeluskunnan päällikkö.

Miehet asettuivat istumaan tuvan pöydän ääreen, jonka takana minäkin olin istumassa. Suojeluskuntapäällikkö alkoi heti kuulustelun.

- Kuka te olette?
- Maisteri Willebrand.
- Mistä kotoisin?
- Helsingistä.

- Ammatti?
- Taideopiston opettaja.
- Missä asioissa olette tullut rajaseudulle?
- Huvilan ostoa varten.
- Eikö niitä huviloita ole lähempänä Helsinkiä?

Kysymyksiä tuli kuin satamalla. Milloin suojelukuntapäälliköllä ei ollut uusi kysymys heti valmiina, pisti majatalon isäntä väliin oman kysymyksensä.

— Milloin juna tuli Viipuriin? Mihin aikaan päivästä saavuitte Terijoelle? Pikajunalla vai paikallisjunalla? Mitä huviloita te siellä tarkastelitte. Kuka teille näytti niitä huviloita? Miksette ostanut? Missä asuitte Terijoella? Missä olitte yötä? Mistä saitte kyytihevosen tänne? Miksi se kyytimies lähti niin kiireesti takaisin?

Minä vastailin kysymyksiin nopeasti, miettimättä ja kakistelematta. Ensimmäisestä kysymyssarjasta lienenkin selviytynyt tyydyttävästi. Mutta arvasin hyvin, että jos tätä pikakuulustelua jatkuisi vielä vaikka kymmenisen minuuttia, niin joko joutuisin sanoistani kiinni tahi vastaukseni eivät ainakaan hälvettäisi kuulustelijain vahvoja epäluuloja. Sen vuoksi odotin ahneesti, että kysymysten lomassa syntyisi edes lyhyt hengähdystauko, jota voisin käyttää hyväkseni johtaakseni kuulustelijain huomion toisaalle.

Onneksi syntyikin hetken pysähdys, kun suojelukuntapäällikkö mietti minkä uuden kysymyksen asettaisi, ja majatalon isäntä sytytti sillä hetkellä piippuaan.

Silloin minä otin puheenvuoron.

— Niinpä niin, isännät. Kyllähän ne punaiset saatiin viime vuonna lyödyksi maahan, mutta ovatko asiat nytkään vielä täysin paikallaan?

Kummallakaan äijällä ei näyttänyt olevan mitään aikomusta puuttua tähän kysymykseen, mutta hetken kuluttua kuului kamarin ovelta Brunon ivallinen huomautus:

— Sinun mielestäsi eivät kai mitkään asiat ole paikallaan ennenkuin Suomeen saataisiin se... kuningas.

— No, entä jos niinkin! sähähdin minä vastaan. Mitä ivailemista siinä on? Missä maassa on kuningas, siellä on myös järjestys. Se on tietty asia koko maailmassa.

— Eipä täällä Suomessa, Bruno vastasi, järjestysvalta siitä horjahtanut, vaikka se valittu kuningas jäi maahan tulematta ja tasavallan kannattajat voittivat vaaleissa.

— Mutta minä sanon sinulle, että jos syksyllä Suomesta olisi tullut kuningaskunta, niin totisesti nyt ei olisi eduskunnassa taas kymmeniä sosialistigitaattoreita.

— Ne sosialidemokraatit, jotka nyt on valittu eduskuntaan, ovat vallankumouksen vastustajia, selliä Bruno.

— Hitto heitä tietäköön! Omaisuuden pakkoluovutus niillä on kaikilla ohjelmassaan. Samasta sosialistipesästä ne kapinan tekijätkin ovat sinneet...

Vilkaisin ohimennen isäntiin. He näkyivät kyllä tarkasti seuraavan meidän väittelyämme, mutta mitään muuta heidän kasvonsa eivät ilmaisseet. Pelkäsin, että tähänastinen väittelymme oli ollut liian velttoa tehdäkseen heihin tarkoitettua vaikutusta. Siksi katsoin välttämättömäksi kohentaa riidan ärhäkkyttä.

— Minä olen sinulle jo ennenkin sanonut, että tuommoiset ylioppilaspojat saisivat pitää suunsa kiinni asiasta, josta Suomen kokeneimmat valtiomiehet ja hallitusmuotojen säätäjät ovat lausuneet painavan sanansa. Valtioneuvos Danielson-Kalmarikin on sanonut, että kuningasvalta on maan siunaus.

— Niin, mutta eihän kukaan voi kieltää, intti Bruno vastaan, että ne samat "kokeneimmat valtiomiehet" kompastuivat pahasti ruvetessaan viime vuonna kuninkaan tekijöiksi.

— Vai "kompastuivat"! Lopeta jo mokoma näsäviisaus! Se on kaikki seurausta siitä, että sinun isäsi, niin tuomarimies kuin onkin, ei pysynyt oikealla kannallaan, vaan kääntyi kuin tuuliviiri tasavallan suuntaan... Kaikenlaiset keltanokat tässä hyppivät Suomen vanhain valtiomiesten silmille. Ne muka ovat "kompastuneet"... Saamari soikoon!

Nyt tuli hiljaisuus. Minä pysyin yhä suutahtaneen näköisenä, mutta mielessäni odotin jännittyneenä, mitä nyt seuraisi.

Vaitiolon lopetti turski suojeluskuntapäällikkö, joka painoi lakin päähänsä ja sanoi:

— Minun pitääkin tästä joutua kotosalle. Hevonen jäi takajaloistaan kengittämättä . . .

Hän läksi. Jännitys laukesi. Nuotiolla suunnittelemamme "kuningasgambiitti" eli pelinavaus oli päätynyt voittoon.

— Herrat taisivat kysyä syötävää, virkkoi majatalon isäntä. — Pane eukko pöytään mitä sinulla on sillä aikaa kun kyytihevonen saadaan valjaisiin.

Emännällä löytyikin nyt haukattavaa aivan tarpeeksi. Hän kestitsi meitä, mutta vältteli katsomasta silmiin.

Majatalon isäntä osoitti nyt avuliaisuuttaan, kantoi matkalaukkumme kärryille ja lähtiessämme antoi minulle hyviä neuvoja.

— Kääntykää siellä Vuoksen rannalla kauppias Uosikkisen puoleen, — hän on minun hyviä tuttaviani. Sanokaa minulta terveisiä . . . hän kyllä näyttää teille niitä vapaiksi jääneitä huviloita. Ja puolimatkassa on kansakoulu, sinne voitte pistäytyä kahvia juomaan opettajan luo . . .

Isäntä hyvästeli minua kädestä pitäen. Mutta Brunolle hän ei sanonut sanaakaan eikä kättä pistänyt.

Kauppias Uosikkisen vieraana

Vuoksen rannalle saavuimme päivällä klo 2 tienoilla.

Maantie vei suoraan laivalaiturille. Eräältä nais-

ihmiseltä saimme kuulla, että laiva, jolla meidän piti matkustaa eteenpäin, saapuisi vasta klo 11 aikaan illalla. Meidän oli siis odoteltava täällä 9 tuntia.

Missä odottaisimme?

Ainoa talo tällä kohden joen etelärannalla oli kauppias Uosikkisen kauppatalo. Niin halusta kuin olisimmekin välttäneet menemästä majatalon isännän suosittelman kauppiaan taloon, se ei nyt käynyt päinsä. Se olisi herättänyt epäilyttävää huomiota. Sitäpaitsi kyytimies meiltä kysymättä ajoikin suoraan Uosikkisen pihaan.

Menimme puotiin. Siellä oli tiskin takana kauppias itse, nuorehko, vilkasliikkeinen ja puhelias mies. Selitin hänelle lyhyesti, millä asialla kuljemme; sivumennen mainitsin myös Valkjärven majatalon isännän lähettämät terveiset.

Kauppias näytti suhtautuvan meihin ilman epäluuloja. Hän sanoi joen vastakkaisella rannalla tosiaankin olevan myytävänä muutamia autioiksi jääneitä huviloita. Sieltä tapaisimme myös huvilanvartijan, jonka tehtävänä oli näyttää niitä halullisille ostajille.

— Mutta arvatenkin herrat haluavat sitä ennen syödä päivällistä? Meidän naisväki on tottunut laittamaan syömistä matkustavaisille liikoja hintoja kiskomatta . . .

Luulin ensin, että tämä kehoitus päivälliselle jäämiseen johtui pelkästään "liikojen hintojen" havitte-

lusta. Mutta pian osottautui, että sillä oli toinenkin tarkoitus.

Kun näet oltiin puotikamarissa päivällistä syö-
mässä, käytti kauppias tilaisuutta tehdäkseen isom-
man tarjouksen.

— Mitä te niistä kunnottomasti rakennetuista ke-
sähuvioloista välitätte! Ei ne ole muuta kuin tuulen
ja lutikan pesiä. Ostakaa tämä minun taloni!

Selitin, että minulle on huvila tarpeen vain kesä-
asunnoksi, sillä muut vuodenaajat olen Helsingissä
toimeeni sidottuna. Sellainen vastaus ei kuitenkaan
laimentanut kauppiaan myynti-intoa. Hän ryhtyi
seikkaperäisesti todistamaan toisella rannalla ole-
vain huvilain kelvottomuutta: ne on laudoista ko-
koonkyhättyjä, muutaman vuoden päästä niitä ei
saa remontillakaan pystyssä pysymään . . . Toista on
tällainen hirsitalo!

Tuli mieleen ajatus, oliko tämä kauppamies niin
ovela, että osasi peittää poliittiset epäluulonsa talon-
kauppajuttujen verhoon. Ei kuitenkaan tuntunut sil-
tä. Hän tosiaankin tahtoi saada talonsa myydyksi.
Kuten myöhemmin kävi selville, hänellä oli naapuri-
pitäjässä toinen talo. Hän halusi muuttaa sinne.
Siksi hän yritti nyt käyttää tilaisuutta vaihtaakseen
tämän talonsa rahapääomaksi.

Mitä enemmän keskusteltiin, sitä enemmän nousi
talonkeinotteluvimma hänelle päähän, niin ettei hä-
neltä nyt lainkaan riittänyt kiinnostusta poliittiseen
tai muuhun keskusteluun, vaikka hän ilmeisesti oli-

kin taantumuksellisen politiikan nappuloita piirisään.

Hän tahtoi välttämättä näyttää meille talon viljelkset, kasvitarhan, navetan ym. Ei auttanut muu kuin lähteä kiertämään vainioita. Tilukset käsittivät noin kahdenkymmenen hehtaarin alan, niistä toiset puolet oli viljeltyä maata. Oli kaksi hevosta ja viisi-kuusi lehmää. Kauppias kehui kaikkea kuin Helppo-Heikki tavaroitaan. Tilan myyntihinnaksi hän ilmoitti 65.000 markkaa.

— Jos itse ette tarvitse muuta kuin asuinrakennukset ja tonttimaan, voitte muun alueen myydä huvilapalstoiksi, hän neuvoi minua. — Palstojen myynnistä saatte varmaan kymmeniä tuhansia markkoja!

Huomattuaan, ettei minulla ollut halua ryhtyä maakeinottelijaksi, kauppias nähtävästi piti sitä käsittämättömänä tylsämielisyytenä. Hänen maailmankatsomuksensa mukaan ei yksikään normaali-ihminen voinut olla vailla "luontaista" keinotteluvaistoa. Tulin siinä ajatelleeksi, että voikohan tuommoinen kauppasaksan tyyppi koskaan täysin sopeutua sosialistisen yhteiskunnan oloihin, missä keinottelu on oleva kiellettyä ja jokaisen on tultava toimeen rehellisellä työllään.

Kun olin koko päivän uskotellut ihmisille tullessi Helsingistä autioiksi jääneitä huviloita katsomaan, olisi perusteeton luopuminen tästä aikeesta voinut herättää epäilyttävää huomiota. Sen vuoksi ilmoitin

kauppiaalle, että tahdon joka tapauksessa käydä joen takana omin silmin katsomassa, mitä siellä on. Hän kävi hieman happaman näköiseksi, mutta suostui kumminkin antamaan veneen käytettäväksemme.

Soudimme Brunon kanssa vastakkaiselle rannalle. Siellä oli useita asumattomia huviloita, mutta vartija näytti meille ainoastaan kahta, sanoen etteivät toiset ole myytävänä. Olisikohan lipevä Uosikkinen ennättänyt lähettää huvilanvartijalle vihjauksen, ettei hänen pitänyt näyttää meille parhaita huviloita?

Palatessamme joen takaa kauppias oli meitä jo odottamassa. Hän tiedusteli, olimmeko löytäneet tyydyttävän huvilan. Saatuaan kieltävän vastauksen hän teki "viimeisen tarjouksensa":

— Suostun myymään teille tonttimaan ja asuinrakennuksen 60.000 markasta. Kaikki talon muut alueet ja talousrakennukset jäävät minulle.

Tämä tarjous oli hinnan puolesta niin kohtuuton, että luulin saavani siitä luontevan tekosyyin, jonka varjolla pääsisin kokonaan eroon Uosikkisen tungetelevista talonkauppatarjouksista. Siinä mielessä vastasin hänelle loukkaantuneen näköisenä:

— Minusta on parasta, että nyt lopetetaan koko keskustelu talonkaupasta meidän kesken. Sillä pari tuntia sitten te tarjositte koko tilan 65.000 markan hinnasta ja itse arvioitte viljelysmaatkin kymmenien tuhansien arvoisiksi, mutta nyt te vaaditte pelkästä tonttimaasta ja asuinrakennuksesta kokonais-

ta 60.000 markkaa! Onkos semmoinen puhe enää mitään vakavaa kaupan hieromista?

Nyt Uosikkinen hätääntyi ja pyyteli anteeksi:

— Maisterin ei pidä pahastua, enhän minä tosisani vaadi 60 tuhatta. Mainitsin sen hinnan vain koetellakseni, onko teillä ylipäänsä vakava ostomeininki. Totta puhuen olen valmis myymään asuinrakennuksen ja tonttimaan 35 tuhannesta, jos käteisellä ostatte. Sen halvemmalla ette saa tavallista huvilaakaan.

Nyt olin minä vuorostani pulassa. En voinut enää väittää hintaa liian korkeaksi enkä keksinyt muutaakaan luonnolliselta näyttävää tekosyytä kaupasta kieltäytymiseen. Mutta enhän minä taloakaan tarvinnut. Miten siis selviytyä pulasta?

Päätin siinä tuokiossa manata avuksi uuden ole mattoman huvilaosakkaan.

— Hinta on minusta kohtuullinen, lausuin, ja talo on kauniilla paikalla. Luulenpa, että ensi viikolla tehdään kauppakirjat. Minä tulen tänne takaisin yhdessä tohtori Lindénin kanssa...

— Kuka se tohtori on?

— Hän maksaa toiset puolet hinnasta. Yhdessä hänen kanssaan me, vanhat tuttavat, aiommekin asua kesäkaudet. Hän tosin sanoi tulevansa tyytymään minun valitsemaani huvilaan, mutta parempihan on näyttää hänellekin etukäteen näin mieleistä paikkaa. Ja samalla voimme tuoda rahat tullessam-

me, kun kerran teistäkin on sopivinta, että käteisellä maksetaan . . .

Tämä puhe miellytti kauppiasta, ja niin sovittiin, että ensi viikolla torstaina tulisimme ”tohtori Lindénin kanssa” lyömään talonkaupat lukkoon.

Sen jälkeen meidät kutsuttiin vierassalin puolelle kahville kestittäviksi. Ja myöhemmin illalla Uosikinen saattoi meidät laivaan ja sai siellä hommatuksi meille hyvän kajuutan. Meiltä ei laivassa kysytty edes henkilöllisyystodistuksia, kuten silloin muilta matkustajilta vaadittiin.

Nukuimme yön sikeästi kuten ainakin vaeltajat, joilla on hyvä omatunto ja vaivaloisin taipale jo talustettu.

Pieniä seikkailuja matkan varrella

Seuraavana aamuna saavuimme laivalla Antreaan, mistä meidän piti jatkaa matkaamme junalla. Junaliput otimme toistaiseksi vain lyhyen matkan päähän, Imatran asemalle, säilyttääksemme täyden päättämismvapauden pitemmän matkareitin valinnassa.

Ensimmäinen yllätys kohtasi meitä jo Antrean asemalla. Kun näet juna saapui asemalle ja me astuimme II luokan matkustajavaunuun, niin eräs vaunussa istuva herrasmies minut nähtyään sävähti hämmästyneen näköiseksi, nousi puolittain seisoi-

maan ja tuijottaen minuun tarttui hattunsa reunaan ilmeisessä aikomuksessa tervehtiä minua. Hän joko tunsikin minut tahi luuli minua joksikin tuttavakseen. Minulle hän oli tuntematon. Välttääkseni tutustumista häneen en ollut lainkaan huomaavinani hänen tervehtimisyrittystään.

Sattui vielä niin, että ainoa vapaa istumapaikka siinä vaununosastossa oli tuon saman tuntemattoman herran vieressä. Minä työnsin matkalaukkuni istuimen alle ja asetuin istumaan hänen viereensä. Kumpikaan meistä ei aloittanut keskustelua. Vain pari kertaa hän vaihtoi muutaman sanan vastapäätä istuvan naisen kanssa, joka nähtävästi oli hänen seuralaisensa. Bruno jäi seisomaan vaunun käytävälle.

Puolen tunnin kuluttua minä siirryin vaunun keskiosassa olevaan välikköön tupakoimaan. Hetken kuluttua tuli sinne Brunokin, joka kertoi, että heti minun poistuttuani vaununosastosta tuo tuntematon herrasmies alkoi innokkaasti selittää jotakin seuralaiselleen vähän väliä viitaten kädellään sinne päin, mihin minä olin mennyt. Tämäkin seikka vahvisti sitä epäilystä, että mies oli varmaankin tuntenut minut.

Katsoimme kuitenkin viisaimmaksi tyynesti odottaa tapausten kehitystä. Palasin vaununosastoon istumaan paikalleni. Kun juna sitten saapui Enson pysäkille, otti vieressäni istuva herrasmies matka-

laukkunsa, hyvästeli seuralaistaan ja poistui junasta. Minuutin kuluttua juna jo lähti liikkeelle.

Pian saavuimme Imatran asemalle, missä mekin poistuimme junasta.

Koetimme nyt Brunon kanssa pohtia ja selittää itsellemme tuota junassa sattunutta kohtausta. Olisikohan tuo herrasmies erehtynyt luulemaan minua joksikin muuksi tuttavakseen? Tuskinpa. Sillä miksipä hän siinä tapauksessa olisi näyttänyt niin hämmästyneeltä? Ei, todennäköisempää oli, että hän tunsikin minut, mutta ei niin hyvin, että olisi ollut aivan varma tuntemisestaan. Helsingissä hän oli tuhansia minulle tuntemattomia ihmisiä, jotka tunsivat minut ulkonäöltä. Olinhan yli kymmenen vuoden kuluessa esiintynyt sekä eduskunnassa että suurissa joukkokokouksissa. Jos hän oli esimerkiksi helsinkiläisiä sanomalehtimiehiä jonkin porvarillisen lehden toimituksesta, niin arvatenkin hän oli useitakin kertoja nähnyt minut puhujalavalla. Emme siis voineet tulla muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että hän oli henkilö, joka tunsikin minut, mutta ei lopultakaan uskonut silmiään. Sillä epäilemättä hänestä oli uskomatonta, että joku viimevuotisen vallankumousohallituksen jäsenistä nyt matkustelisi Suomen rautateillä kaikessa rauhassa...

Kuitenkin tämä tapaus oli omiaan kehoittamaan meitä varovaisuuteen. Oli myös syytä ottaa huomioon sekin mahdollisuus, että kulkumme olisi matkan varrella sittenkin herättänyt epäluuloja tahi et-

tä meistä olisi vaikkapa lähetetty suoranainen ilmi-
anto. Kaksi yhdessä matkailevaa kaveria, joista toi-
nen ylioppilaslakki päässä, olisi ollut helppo tavata.
Siksi päätimme jatkaa matkaa Imatralla Savonlin-
naan kahta eri tietä, Bruno rautateitse ja minä lai-
valla pitkin Saimaata.

Imatralla meille muuten sattui pieni huvittava yl-
lätys. Kun kumpikaan meistä ei ollut ennen käynyt
Imatralla, otimme ajurin ja käskimme ajaa ensin
Imatran hotelliin, josta olimme kuulleet puhuttavan.
Astuessamme pääportaista sisään panimme merkille,
että koko hotelli näytti kovin tyhjältä. Mutta pian
riensi meitä vastaanottamaan arvokkaan näköinen
naisihminen joka iloisena huudahti:

— Tervetuloa, herrat! Me olemme teitä odottaneet
jo kaksi viikkoa!

Me taisimme Brunon kanssa näyttää aikalailta
hämmästyneiltä, sillä tietääksemme meitä ei Suo-
messa pitänyt odotettaman ainoassakaan hotellissa.
Mutta väärinkäsitys selvisi. Hotelli oli äskettäin
myynnin kautta siirtynyt entiseltä omistajalta val-
tiolle ja sitä pidettiin toistaiseksi suljettuna, kunnes
valtion edustajat tulisivat tarkastamaan ja päättä-
mään hotellin käynnissäpidosta. Hotellin emännöi-
sijä luuli meitä nyt Helsingistä tulleiksi valtioneu-
kastajiksi. Hän oli tietenkin kovin pettynyt kun
osoittautui, ettei Brunolla ja minulla ollut mitään
valtuuksia päättää Suomen nykyisen valtion omai-
suuden hoidosta.

Imatran kuuluisaa vesiputousta katsellessamme Bruno virkkoi:

— Tuokin koski on kapitalistisen ahneuden uhreja.

Tämä huomautus ei ollut perusteeton. Imatran koski oli vielä kymmenen vuotta sitten ollut Suomen suurenmoisimman luonnonnähtävyyden ja Euroopan mahtavimpia vesiputouksia. Mutta nyt, kun se oli alistettu kapitalistisen teollisuuslaitoksen palvelukseen, se oli enää vain varjo entisestään. Me kommunistit emme tietenkään vastusta vesivoimalaitosten rakentamista. Mutta kun maassa on monia satoja vesirikkaita koskia yhä kokonaan käyttämättä sähkövoiman lähteinä, niin miksi piti ensiksi runnella Kalevalan runojen ylistämä ylikäymätön Imatra? Nyt oli uljas Imatra, samoin kuin Suomen työväenluokkakkin, lyöty orjankahleisiin.

Illalla läksimme kumpikin omalle suunnallemme. Minä siirryin Vuoksenniskalla laivaan. Iltayöstä, saavuttuamme Puumalan laituriin, tuotiin laivaan nelisenkymmentä nuorukaista, jotka oli lähipitäjistä värvätty "Aunuksen retkikunnan" osanottajiksi. Rähisevä poikajoukko täytti heti laivan ainoan "salongin". Mutta kapteeni luovutti minulle oman hyttinsä yösijaksi.

Aamulla minulla oli tilaisuus laivan kannelta ihaila Saimaan rantojen kauneutta. Ennen pitkää laiva saapui Savonlinnaan. Vein matkalaukkuni Seurahuoneelle ja läksin tapaamaan Brunoa sovitulle paikalle

vanhan linnan raunioille. Se oli romanttinen kohtaupaikka keskiaikaisen linnarakennuksen sortuneiden holvien sokkeloissa.

Siellä sovimme, että jatkamme nyt matkaa yhdessä Tampereelle. Bruno lähti ennakolta asemalle ostamaan matkalippuja. Kun vähän myöhemmin tapasin hänet, kertoi hän, että hänen tarjotessaan maksuksi tuhannen markan seteliä lipunmyyjä kysyi tokaisi:

— Onko tämä niitä kansanvaltuuskunnan setelejä?

Arvaa sen, että Bruno säpsähti, sillä eihän hänelle ollut johtunut mieleenkään tarkistaa taskussaan olevia rahoja, joskin tiesimme porvarillisen hallituksen määränneen takavarikoitaviksi kaikki vallankumoushallituksemme aikana painetut setelit. Onneksi kuitenkin Brunon 1000-markkanen osoittautui sukuperältään täysin porvarilliseksi. Ja niin me pääsimme jatkamaan matkaa.

Mutta laatimamme matkasuunnitelma ei kauankaan pitänyt kutiaan.

Kun näet juna lähti Savonlinnasta ja vaunumme läpi kulki lippuja tarkastava konduktööri, kiinnitti tämä heti erikoista huomiota Brunon kasvoihin. Bruno puolestaan veti kasvonsa sanomalehden taakse. Kun sitten konduktööri oli poistunut vaunustamme, Bruno selitti tapauksen vaarallisuuden: tämä konduktööri oli kymmenisen vuotta sitten ollut hänen läheisiä työtovereitaan Lohjan asemalla ja tunsii siis

hänet niin hyvin, ettei ylioppilaslakilla voinut häntä "pimittää".

Mitä nyt oli tehtävä? Emme tosin tienneet, oliko tuo konduktööri nyt poliittiselta kannaltaan valkoisia vai punaisia. Mutta täytyi pitää mahdollisena, että hän oli valkoisia, sillä yleensä kaikki punaisiin lukeutuneet rautatieläiset oli vallankumouksen jälkeen erotettu toimestaan. Ja siinäkin tapauksessa ettei hän olisi punaisten vastustajia eikä tahtoisu suorastaan ilmiantaa entistä työtoveriaan, täytyi kuitenkin pelätä, että hän sensaation levittämishalusta kertoisi tuttavilleen junassa tapaamastaan merkillisestä "ylioppilaasta". Ja sekin voisi johtaa arveluttaviin seurauksiin.

Koska sama konduktööri saattoi milloin tahansa ilmestyä jälleen vaunuosastoomme, heittäytyi Bruno penkille makaamaan ja peitti kasvonsa sanomalehdellä. Minun tehtäväkseni jäi koettaa saada selville, mihin asti tuo pahanonnen konduktööri seuraisi tämän junan mukana.

Konduktööri tulikin pian takaisin ja sen jälkeen hän kävi vielä kaksi kertaa meidän vaunuosastossamme, vaikka sinne ei meidän kahden lisäksi ilmaantunut ketään muita matkustajia. Joka kerran hän katsoi uteliaana penkillä makaavaan toveriini. Minä koetin milloin milläkin kysymykselläni kääntää hänen huomiotaan toisaalle, ja osaksi lienen siinä onnistunutkin. Sain myös tietää, että hän seuraisi junaamme aina Kouvolan asemalle asti.

Tämä tieto pakotti meidät muuttamaan Brunon matkasuunnitelmaa. Eihän hän voinut Kouvolaan asti piilottaa sanomalehden taakse. Päätimme, että hän eroaa tästä junasta Pieksämäen asemalla ja matkustaa Tampereelle Jyväskylän kautta. Minä taas tulisin Tampereelle Kouvolan ja Riihimäen kautta. Luonnollisesti matkamme lopullisena päämääränä oli Helsinki, mutta kun me molemmat olimme tunnettuja helsinkiläisiä, katsoimme varovaisuussyistä paremmaksi asettua aluksi Tampereelle ja sieltä käsin valmistaa siirtymistämme Helsinkiin.

Mutta tämänkin suunnitelmamme toimeenpanossa tapahtui pieni poikkeus. Lieneekö makuupaikkani, jonka sain Kouvolan asemalta lähtiessä, ollut liian mukava, vai uuvuttiko minua tottumattomuus porvarillisen diktatuurin ilmastoon, en tiedä, mutta joka tapauksessa kävi niin, että nukuin Riihimäen aseman ohi, missä minun olisi pitänyt vaihtaa juna. Konduktöörikään ei arvannut herättää minua, koska olin ilmoittanut hänelle matkustavani Helsinkiin. Heräsin vasta Keravan asemalla, kun vaunuun tuli passiupseeri keräämään matkustajilta henkilötodistukset tarkastettavikseen, kuten silloisen hallituskomennon tapoihin kuului.

Annoin hänelle henkilöllisyystodistukseni ja kii-reesti pukeuduttuani siirryin vaunun käytävään tupakoimaan. Mutta silmäni lensivät hämmästyksestä levälleen, kun käytävän toisessa päässä näin — ke-

nen? kummituksenko? — ei, vaan sen saman tunte-
mattoman herrasmiehen, joka kaksi vuorokautta ai-
kaisemmin oli tavannut minut Itä-Suomen rautatiel-
lä ja luullut tunteneensa!

Kuka hän oli, en vielääkään tiedä. Ja käsittämätön
on minulle myös se sattuma, että hän, joka Enson
pysäkillä poistui junasta, osui nyt samaan junaan ja
samaa vaunuun kuin minä sen jälkeen kun minä
olin välillä tehnyt pitkän laivamatkankin Saimaalla
ilman että olisin huomannut kenenkään minua seu-
raavan. Oliko se pelkkä sattuma? Vai oliko hän
ajanut minua takaa? Ainakin sillä hetkellä tuntui
minusta jälkimmäinen selitys todennäköisemmältä.
Tämä käsitys sai vielä vahvistusta siitä, että hetken
kuluttua havaitsin saman herrasmiehen tarkastele-
van passiupseerin käsissä olevia matkustajain henki-
lötodistuksia.

— Siinä sitä syynätään minun passiani, ajattelin
mielessäni odottaen jännittyneenä mitä nyt seuraisi.

Mutta vastoin kaikkia odotuksia ei seurannut mi-
tään sen kummempaa. Junan saapuessa Helsingin
asemalle upseeri ojensi minulle kuten muillekin mat-
kustajille henkilöllisyystodistuksen takaisin ja edellä-
mainittu herrasmieskin lähti matkaansa enää minuun
katsomatta. Nähtävästi passintarkastus oli saanut
hänet lopullisesti vakuuttuneeksi siitä, etten minä ol-
lut Kuusinen, vaan joku Willebrand.

Täten saavuin Helsingin asemalle vähän niin kuin
puusta pudonneena.

Majoituspulma

Minne mennä? Mistä löytää majapaikka? Se oli pieni, mutta kiperä kysymys.

Ei ollut ajattelemistakaan näyttäytyä entisessä asunnossani, missä perheeni asui. Siinä talossa tunsivat minut kymmenet ihmiset, jotka nähtyään minut olisivat heti nostaneet hälyn.

Tampereella oli hankittuna salainen asunto, mutta Helsingissä ei kukaan arvannut odottaa minua. Tiesin kyllä Helsingissä olevan puolueemme maanalaisen työn organisaattorin, mutta mistä hänet löytäisin — ei aavistustakaan. Lähteäkö Tampereelle? Se tuntui tarkoituksettomalta, kun sieltä oli kumminkin jonkin ajan kuluttua tultava Helsinkiin. Parempi oli siis kaivautua heti Helsingin maastoon. Mutta mille kadulle, minkä talon kohdalle?

Kaikki lähimmät puolue- ja työtoverini olivat Helsingistä poissa, kuka Pietarissa, kuka Suomen vankiloissa, kuka teillä tietämättömillä. Muista tuttavistani tuli mieleeni vain pari-kolme, mutta heidänkään osotteitaan en tiennyt. Ainoa, joka muistui mieleeni, oli eräs maanmittari, joka vallankumousaikana oli ollut eräässä toisarvoisessa hallintotoimessamme. Arvelin hänen luotaan voivani ainakin yrittää puhelimella päästä yhteyteen jonkun luotettavan tuttavani kanssa.

Tapasinkin tämän pikkuvirkamiehen kotosalla, mutta nähtyään minut hän säikähtyi pahanpäiväi-

sesti ja ympärilleen vilkuillen änkytti, että jos palvelustyttö tulee keittiöstä eteiseen ja näkee minut, niin "se juoksee heti huutamaan poliisia" . . . Minä koetin rauhoittaa äijää selittämällä, etteihän se palvelustyttö lainkaan tunne minua. Mutta töintuskin sain hänet pysymään sen aikaa tasapainossa, kunnes ehdin puhelinluettelon mukaan soittaa pariin numeroon, joista en kumminkaan tavannut ketään tuttavaani. Sitten otin taas matkalaukkuni käteen ja lähdin kadulle.

Minne nyt mennä?

Jalat veivät kuin itsestään tuttuun suuntaan, Siltasaarelle päin. Ja mitä lähemmäksi pääsin Pitkääsiltaa, sitä selvemmin tunsin tunnossani, että tämä oli oikea suunta. Siltasaarihan oli vanhastaan ollut Suomen työväen luokkataistelujen päämaja. Siellä oli graniitista rakennettu Helsingin työväentalo, jota ei edes saksalaisten tykkituli ollut kyennyt hajottamaan, joskin oli vähän vaurioittanut sen uhmailevaa tornia. Siltasaari oli siis yhä vieläkin ikään kuin julistamassa Suomen työväenliikkeen säilymistä hävittämättömänä voimanpesänä. Sinne siis teki mieli perustaa ensimmäinen tulipesäke maanalaisenkin työväenliikkeen rintamalle.

Mutta paljon oli Siltasaarikin entisestään muuttunut. Entinen "Työmies"-lehden talo, jossa olin ollut työssä kymmenen vuotta, oli nyt luisunut oikeistolaisen "Suomen Sosialidemokraatin" käsiin. Sinne ei

ollut kurkistamistakaan, ellei tahtonut joutua samaa tietä poliisin kynsiin.

Sivuutettuani sen talon jouduin Siltasaaren kärjessä olevan taloryhmän kohdalle. Tiesin että niissä taloissa oli aina asunut työväenliikkeen väkeä ja toimihenkilöitä, joista kuitenkin monet olivat nyt vankilassa tai maanpaossa. Mutta ehkäpä sentään sattumalta löytäisin täältä jonkun vanhan hyvän tuttavan...

Siinä toivossa poikkesin eräästä portista kahden talon yhteiselle pihamaalle. Pihan puolelta pääsi useampaan sisäänkäytävään. Pistäydyin lähimpään sisäänkäytävään ja nousin portaita tarkastaen joka kerroksessa ovilla olevia nimikirjoituksia. En tavanut yhtään tuttua nimeä.

Siirryin sitten tarkastamaan seuraavan sisäänkäytävän majoitustilannetta. Siellä kolmannessa kerroksessa näin ovella nimen: Sydänmaa. Muistin nyt Pietarissa kuulleeni tovereilta, että "Työmiehen" konttorihenkilökunnan mukana oli sinne siirtynyt myös lehden konttorineiti Fanny Sydänmaa, joka kuului olevan huolissaan Helsinkiin jääneen vanhan äitinsä toimeentulosta. Entäpä jos tässä asuukin hänen äitinsä?

Soitin ovikelloa. Oven aukaisi herttaisen näköinen vanha nainen. Hän ei tuntenut minua enkä minä häntä.

- Minulla on tuotavana teille terveisiä Pietarista.
- Keneltä? Fannytako?

— Niin, teidän tyttäreltänne. Hän on terveenä ja voi hyvin.

Mummon silmät loistivat ilosta.

— Kukas te olette? hän kysyi.

Pidin tarpeettomana salata oikeaa nimeäni niin hyvännäköiseltä mummolta. Sen kuultuaan hän vähän hämmästyí, mutta ei mitenkään säikähtänyt. Selitin hänelle myös suoraan olevani asunnon tarpeessa. Hän lupasi auttaa ja lisäsi salamyhkäisesti ääntään hiljentäen:

— Tässä on naapuritalossa eräs toimekas mummu... hän hoitaa semmoisen asian paremmin kuin kukaan. Odottakaa tässä vähän aikaa, minä pistäydyn katsomassa. Hänen pitäisi olla tähän aikaan päivästä kotosalla.

— Onko hän oikein... luotettavia punaisia?

— No kuinkas muuten! Sen luotettavampaa ihmistä ei ole koko Siltasaarella. Hänellähän on myöskin tytär siellä Venäjällä.

Sen sanottuaan Sydänmaan mummo riensi naapuriin. Vähän ajan päästä hän palasikin mukanaan toinen mummo. Tämä oli minulle vanhoja tuttuja, Helsingin työväenjärjestöjen monivuotisia jäseniä: Kiiskisen mummo, toveri Aura Kiiskisen äiti. Iloinen tapaaminen päättyi siihen, että Kiiskisen mummo vei minut omaan asuntoonsa, missä sain huoneen käytettäväkseni.

Näin ratkesi majoituskysymykseni toistaiseksi odottamattoman helposti. Luottamukseni Siltasaaren

apuun ja kannatukseen oli osoittautunut täysin perustelluksi. Tosin useat vallankumouksellisten työläisten asunnot olivat täällä Siltasaarella jääneet pelkästään vanhojen vaimojen käsiin, mutta nämä Siltasaaren mummot — heitä oli ainakin kymmenkunta — vaalivat uskollisesti työväen vallankumousliikkeen perinteitä ja muodostivat keskenään jonkinlaisen myötätuntoisten ryhmän, joka oli aina valmis tekemään pieniä palveluksia meille maanalaisen kommunistisen työn tekijöille. Ja vaikka nämä viattomat mummot aikaa voittaen tulivat tuntemaan liiankin monia maanalaisia ja heidän kanssaan yhteyttä pitäviä julkisten järjestöjen toimitsijoita, ei ole tiedossa yhtään tapausta, että Siltasaaren mummojen kautta olisi vuotanut jotakin salassapidettävää poliisin tietoon.

Mutta luonnollisesti Siltasaaren punaisten asunnot olivat silloin poliisin erikoisen silmälläpidon alaisina. Kadulla kierteli vakinaisesti ohranan mies näiden talojen ympäri. Jo kahteen toviin oli ohrana käynyt Kiiskisen mummonkin huoneistoa tarkastamassa, ettei siellä vain piileskelisi ilmoittamattomia asukkaita. Ei siis ollut viisasta pitää minun nyt saamaani asuntoa muuta kuin lyhytaikaisena, tilapäisenä olinpaikkana.

Mutta Kiiskisen mummon hoitoon joutumisesta oli minulle sekin etu, että sain hänen kauttaan nopeasti yhteyden Helsingissä toimivaan kommunistisen työn organisaattoriin. Mummo tiesi, mihin maanalaisen

verkoston langat veivät, ja jo vuorokauden kuluttua astui organisaattorimme toveri Ville Ojanen huoneeseeni.

Lähetimme heti sanan Tampereelle kutsuen Brunon Helsinkiin. Hän saapuikin pian, ja niin oli saatu kokoon kolmen hengen "johtokunta". Ensimmäiset kokoukset pidettiin Kiiskisen päämajassa.

Työ alkoi vähitellen järjestyä.

Pyhä viha

Heti ensi päivinä Helsinkiin tultuani sain tovereilta kuulla siitä hillittömästä joukkoterrorista, jota Suomen porvaristo oli edellisenä vuonna harjoittanut. Vaikka jo Venäjällä ollessa oli korviimme kantautunut lukuisia tietoja Suomen vastavallankumouksen verisestä riehunnasta, eivät ne tiedot kaameudessa lähimainkaan vastanneet sitä, mitä todellisuudessa oli tapahtunut vuoden 1918 keväällä, kesällä ja syksyllä.

Jo luokkasodan kestäessä oli levinnyt tietoja valkoisten harjoittamista julmuuksista aseettomia työläisiä kohtaan. Samaan aikaan kun meidän kansanvaltuuskuntamme vaati vallankumouselimiä noudattamaan ehdotonta humanisuutta ja oikeudenmukaisuutta kaikkiin luokkasodassa otettuihin vankeihin nähden sekä kielsi ketään vastustajaa vangitsemasta muutoin kuin rikollisten tekojen johdosta, sa-

maan aikaan valkoisten johtajat heidän hallussaan olevilla alueilla vangituttivat ja tappoivat tuhansia syyttömiä työläisiä. Mutta vasta taistelujen lakatua ja punakaartilaiden tultua riisutuiksi aseista Suomen porvaristo teki aseettoman työväen tappamisen ja kiduttamisen järjestelmälliseksi, laajasuuntaiseksi ihmisteurastukseksi.

Ne vankileireillä eloonjääneet toverit, jotka Saksan sotatappion jälkeen olivat päässeet vapaalle jalalle, tiesivät kertoa pöyristyttäviä esimerkkejä Suomenlinnassa, Hennalassa ja Tammisaaressa harjoitetusta raakalaiskomennosta. Pelkästään nälkään, likaan ja hengitettävän ilman puutteeseen tapettiin hallituksen järjestämissä vankileireissä yli 15.000 henkilöä. Vielä enemmän surmattiin kiinniotettuja työläisiä ampumalla joko ilman kaikkea tutkintoa ja tuomiota tahi laittomasti asetettujen "valtiorikosoi-keuksien" päätösten perusteella. Yli kolme kuukautta kestäneen luokkasodan kaikki taistelut yhteensä eivät vaatineet edes kymmenettä osaa siitä ihmisuhrien määrästä, minkä porvariston verenhimo vaati luokkasodan päätyttyä.

Tunnettu tanskalainen kriitikko Georg Brandes totesi jo viime vuosisadan lopulla: "Ei mikään peto ole niin julma kuin porvari, jonka kukkaroon koskeetaan". Se osoittautui Suomessakin todeksi. Porvarillinen riistojärjestelmä vaati tavallisinakin aikoina sanomattoman raskaita uhreja tuhansilta työläisperheiltä. Mutta nyt kun taistelua oli käyty porvariston

luokkaetuoikeuksien lopettamisesta tai turvaamisesta, ja kun porvaristo oli siinä taistelussa voittanut, se paljasti täydellisesti petomaisen luontonsa. Yksinpä sellainenkin ulkomaalainen porvarilehti kuin Lontoon Times, joka ei totisesti ole tottunut päivittelemään minkään maan porvariston harjoittamia konnantöitä, lausui hämmästyksensä Suomessa vallinneen valkoisen terrorin julmuudesta (kts. Times, helmik. 9 p. 1919).

Niin paljon kuin silloin ajattelin Suomen porvariston menettelyä, en voinut nähdä mitään järkevää päämäärää sen toimeenpanemassa valkoisen terrorin hurjastelussa. Mutta selvää oli, että v. 1918 toimeenpantu hirmuvalta ei ollut tarkoitusta vailla eikä pelkästään äkkipikaisen kostontunteen purkausta. Se näkyi jo siitä, että joukkomurhat ja vankien näänyttämiset eivät lakanneet viikon tai parin päästä, vaan niitä jatkettiin herkeämättä kaksi, kolme, neljä, viisi kuukautta ja olisi epäilemättä jatkettu vieläkin kauemmin ellei kansainvälisen tilanteen muuttuminen Saksan sotatappion johdosta olisi pakottanut muuttamaan myös hallituskomentoa Suomessa.

Sitä paitsi joukkovangitsemisten laajuuskin osoitti, ettei porvarillisten valtapiirien tarkoituksena suinkaan ollut vain niiden työläisten rankaiseminen, jotka olivat osallistuneet "kapinaan". Pyrittiin vangitsemaan yleensä kaikki luokkatietoiset työmiehet. Vangittiin tuhansittain myös työläisnaisia, vieläpä

nuoria poikia ja tyttöjäkin. Esim. Santahaminan vankileirillä, missä heinäkuun alussa oli yli tuhat naisvankia, 86 prosenttia heistä oli 15 ja 20 ikävuo- den välillä. Kaikkiaan oli touko- ja kesäkuussa vangittu yli 90.000 henkeä eli lähes 3 prosenttia maan koko väkiluvusta!

Vertaukseksi mainittakoon, että Ranskassa kuuluisan Pariisin Kommunin kukistuttua vangittiin 50.000 henkeä mestatuksi joutuneita lukuunottamatta. Jos siellä olisi toimitettu suhteellisesti yhtä laajat vangitsemiset kuin Suomessa v. 1918, olisi siellä pitänyt panna kiinni yli miljoonan henkeä — saaros, jonka vertaista ei edes pääpyöveli Gallifet osannut uneksia.

Eräät vuoden 1918 hirmuhallinnon päämiehet koettivat perästäpäin selitellä, että kapinaan syyttömien tappamiset tapahtuivat muka vastoin hallituksen tahtoa ennen kuin hallitus kesällä 1918 ehti järjestää "valtiorikosoikeudet", jotka sitten tutkivat ja tuomitsivat "ansion mukaan". Tämä pelkurimainen selitys oli täysin valheellinen. Ensiksikään hallitus ei keväällä eikä alkukesästä 1918 missään muodossa ilmaissut olevansa niitä mielivaltaisia väkivallantöitä vastaan, joita suojeluskunnat ja yksityiset murhaajat silloin toimeenpanivat kautta maan.

Toiseksi, hallituksen järjestämät "valtiorikosoikeudet", joita oli 140, mätkivät tuomiotaan täysin mielivaltaisesti. Syytetyillä ei ollut minkäänlaista mahdollisuutta puolustautumiseen; he eivät edes tien-

neet, koska heidät tuomitaan ja mistä heidät tuomitaan. Ratkaiseva merkitys oli suojeluskuntain heistä antamalla lausunnoilla, jotka tavallisesti sisälsivät vain ylimalkaisia syyttelyjä kuten esimerkiksi: "On kiivas ja vaikeasti käsiteltävä", "On ansainnut kuoleman" tahi "On tehtävä vaarattomaksi"...

Kolmanneksi, omavaltaisia suojeluskuntalaisten suorittamia murhatekoja tapahtui vielä senkin jälkeen kun "valtiorikosoikeudet" olivat alkaneet toimia. Mutta viranomaiset eivät ainoassakaan tapauksessa puuttuneet niihin eikä hallitus kehoittanut heitä puuttumaan. Päinvastoin hallituksen toimesta julistettiin joulukuussa 1918 täydellinen rankaisemattomuus kaikille valkoisille, jotka "toimiessaan järjestyksen palauttamiseksi ovat ylittäneet sen, mikä... päämäärän saavuttamiseksi oli välttämätöntä", toisin sanoen kaikille syyttömien työläisten kiduttajille ja murhaajille.

Sitä paitsi hallitus itse oli järjestänyt tuhansien työläisten nälännyttämisen ja tappamisen vankileireillä. Vai eikö hallitus muka tiennyt, mitä sen järjestämällä vankileireillä tapahtui? Tiesi hyvinkin. Sehän sai kesällä 1918 muun muassa Suomenlinnan vankileirin ylilääkärinä toimineet professori R. Tigerstedtin järkyttävän raportin, jossa vakuuttavasti osoitettiin vankien saama ravinto niin puutteelliseksi ja vankileirin terveydelliset olot niin kurjiksi, ettei se voinut johtaa muuhun kuin vankien kuolemaan. Esimerkiksi Tammisaaren vankileirillä nousi kuo-

levaisuus prof. Tigerstedtin raportin mukaan joinakin viikkoina yli 40 jokaista tuhatta vankia kohti, mikä merkitsi että siellä kuoli noin 300—350 vankia viikossa.

Hallitus tiesi siis hyvin, että sen järjestämät vankileirit olivat todellisia kuolemantehtaita. Siitä huolimatta hallitus häikäilemättömästi jatkoi samaa kuolemantehtailuaan, pitäen ainoana pahana vain Tigerstedtin raportin joutumista julkisuuteen.

Suomen hallituksen epäinhimillistä menettelyä on yritetty puolustella silläkin verukkeella, että siihen aikaan oli maassa tuntuva elintarvikepula, minkä vuoksi oli mahdotonta heti järjestää suuren vankimäärän ravitsemista tyydyttävälle kannalle. Tämän johdosta saattoi kysyä, että jos kerran hallitus ei kyennyt elättämään suurta vankimäärää, niin miksi sen sitten piti summassa sulloa suuri osa maan työväenluokasta vankileireihin nääntymään kuoliaaksi?

Tähän ei ollut muuta selitystä kuin se, että Suomen vallanpitäjät tahtoivat silloin tuhota koko työväenluokan valveutuneen, luokkatietoisien perusosan repiäkseen työväenliikkeen juurineen pois Suomen maaperästä. Niin hourupäinen hävityssuunnitelma oli v. 1918 Suomen porvariston valtapiirien harkittuna luokkatavoitteena.

Suomen porvaristo oli v. 1917 pahasti säikähtänyt menetettyään sen varman suojavallin, jona Venäjän tsaarinalta oli sille ollut taistelussa työväenliikettä vastaan. Porvaripuolueiden edustajat eduskunnassa

(kaikki muut paitsi maalaisliittolaiset) olivat silloin meitä vastaan kiivaasti puolustaneet Venäjän tsaarin ylivalta-oikeutta Suomen yli vielä sen jälkeenkin, kun tsaarinvalta oli Venäjällä iäksi kukistunut. Mutta sitten kun P. E. Svinhufvud v. 1918 sai Saksan hallituksen pelastamaan Suomen porvarien luokavallan vallankumouksen vaarasta ja kun ylivaltiutta Helsingissä piti käsissään saksalainen pyövelikenraali von der Goltz, silloin menivät Suomen porvarien päät menestyksestä sekaisin. He luulivat voitonsa tehdä mitä tahansa.

Taloudellisella alalla pääsi heti valtaan niin hillitön voiton saalistus, nylkyrihintain kiskominen ja elintarvikesäännöstelyn kiertäminen, että koko maan talouselämä joutui sekasortoon.

Valtiollisella alalla taas porvariston päämiehet, turvaten uuteen selkänojaansa, Saksan sotilasmahdin tukeen, tahtoivat käyttää hyväkseen tilaisuutta lyödäkseen kerta kaikkiaan työväenluokan täysin vastustuskyvyttömäksi. Paitsi sitä, että hävitettiin kaikki työväenjärjestöt, pyrittiin hävittämään myös kaikki järjestymään kykenevät työläiset, jotta työväenliike ei enää myöhemminkään voisi maasta nousta.

Jo luokkasodan aattopäivinä oli muuan suomettarelainen edustaja (J. H. Virkkunen) uhonnut eduskunnan käytävillä, ettei maassa syntyneestä luokkataistelutilanteesta selvitä muuten kuin alistamalla Suomen työväki "paarialuokaksi". Se oli tosiaankin

Suomen valtapiirien tavoitteena v. 1918. Maan työväki piti poljettaman orjajoukoksi, joka ei enää koskaan uskaltaisi nousta etujaan puoltamaan. Vieläpä säädettiin laki, joka oikeutti hallituksen kauppavaihdossa ulkomaiden kanssa myymään valtiollisista syistä vangittuja työläisiä pakkotöihin vieraisiin maihin (nimenomaan suunniteltiin pakkotyövoiman lähettämistä Saksan kalikaivoksiin).

Tuo päämäärä, jota Suomen porvariston johtajat silloin tavoittelivat monta kuukautta kestäneellä valkoisella terrorillaan, oli mielettömyydessään mahdoton, ja lopulta piti terrorihallituksenkin myöntää, ettei nykyajan työväenluokkaa voida muuttaa paarialuokaksi. Mutta väärin olisi luulla, ettei v:n 1918 valkoisella terrorilla olisi ollut mitään historiallista merkitystä. Sen merkitys oli siinä, että se synnytti Suomen työväenluokassa syvän vastavaikutuksen, joka oli aivan toista laatua kuin porvariston johtajat olivat odottaneet.

Tultuani Helsinkiin saatoin heti havaita, että huolimatta suurista kärsimyksistä ja monilukuisista uhreista ei työväen joukoissa ollut merkkiäkään mielenmasennuksesta. Monet sellaisetkin työläiset, jotka ennen olivat pysytelleet syrjässä työväenliikkeestä, olivat nyt valmiit astumaan taisteluriveihin.

Tulin lähemmin tuntemaan useita sellaisia työläisiä ja sain jokaisesta heistä havaita, että suomalaisen työmiehen ja työläisnaisen luokkatietoisuus oli

nyt karaistunut vallankumoukselliseksi luokkatunteeksi. Porvarit olivat kyllä ennenkin — jo vuosikymmeniä — pitäneet suurta ääntä työväen luokkavihasta, joka oli muka sosialistikihoittajain kasvatamaa. Mutta totta puhuen se luokkaviha oli aina ollut verrattain heikkoa ja hyvänahkaista niin joukoissa kuin myös meissä "sosialistikihoittajissa". Vasta v. 1918 se terästyi luokkasodan ahjossa ja varsinkin valkoisen terrorin polttavassa piinassa. Porvaristo itse oli nyt verisellä riehunnallaan lietsonut työväessä luokkavihaa enemmän kuin kaikki sosialistiagitaattorit yhteensä olivat saaneet lietsotuksi kahden vuosikymmenen kuluessa.

Sellainen viha on rikkaita riistäjiä vastaan kohdistuvaa vihaa. Se kannustaa sorrettujen luokkain vapaustaistelua riistojärjestelmän lopettamiseksi. Sitä vastoin pääoman palveluksessa olevan kirkon oppi "kristillisestä lähimmäisen rakkaudesta" — oppi, joka sanoo tuomitsevansa kaiken vihan — on itse asiassa luokkavihan verho, vihan, joka on suunnattu sorrettujen luokkien vapaustaistelua vastaan. Se auttaa suuromistajain ylläpitämän riistojärjestelmän säilyttämistä koskemattomana.

Jälkimmäinen oppi on ulkokultaista, valheellista, sillä tosiasiansa ei porvarillisen maan kirkko koskaan taistele kapitalistien luokkavihaa eikä vihantöitä vastaan. Ei noussut kirkko Suomessakaan v. 1918 tuomitsemaan valkoisten hirmuvallan vihantöitä "lähimmäisen rakkauden" nimessä.

Marxin ja Leninin oppi ei peittele eikä vääristele totuutta. Se tunnustaa avoimesti, että sorrettujen ja riistettyjen kansankerrosten oikeutettu luokkaviha on kansakuntain ja ihmiskunnan historiallista edistystä jouduttava voima.

Kun sellainen ylevähenkinen humanisti kuin kirjailija Maxim Gorki julisti leppymättömän taistelun välttämättömyyttä porvarillista taantumusta vastaan, niin eräät amerikkalaiset kirjeenvaihtajat soimasivat häntä "vihana saarnaamisesta". Suuri kirjailija vastasi heille:

"Moittiessanne minua 'vihana saarnaamisesta' te neuvotte, että minun pitäisi ruveta harjoittamaan 'rakkauden propagandaa'. Te niinmuodoin luulette minun tuntoni sallivan sanoa työläisille, että rakastakaa kapitalisteja, jotka hyödyttömästi hävittävät maanne uumenissa olevat aarteet; rakastakaa niitä, jotka tuhlaavat rautanne aseiden valmistukseen voidakseen niillä surmata teidät; rakastakaa heittiöitä, joiden tahdosta lapsenne nääntyvät nälkään; rakastakaa niitä, jotka tuhoavat teitä saadakseen elää levossa ja kyllyydessä; rakastakaa kapitalistia, jonka kirkko pitää teitä tietämättömyyden pimeydessä."

Meidän aikanamme enin osa ihmiskuntaa elää vielä sellaisissa sorronalaisissa oloissa, ettei todellinen ihmisrakkaus ole käytännössä mahdollinen ilman leppymätöntä taistelua rikkaita sortajia vastaan. Sellainen "ihmisrakkaus", joka vastustaa tätä taistelua, on pohjaltaan petosta ja vallitsevan yhteiskunnallisen sorron kannattamista.

Siis syvä ja vilpitön ihmisrakkaus on tänä historiallisena taistelukautena erottamattomassa yhteydessä sorrettujen luokkain vallankumouksellisen vihan kanssa.

On aivan väärin luulla, että kaikki viha on samaa lajia. Se ei ole totta. Vihaa on kahta lajia, alhaista ja ylevää.

Alhainen viha on juuriltaan kiinni itsekkyydessä, ahneudessa ja sorronhimossa. Se on taantumuksellista vihaa, joka alentaa ihmisarvoa.

Ylevä viha perustuu sorrettujen ja riistettyjen luokkien vapauden ja yhteisönsä pyrintöön. Se on vallankumouksellista vihaa, joka nostaa ihmistä, kohottaa ihmisarvoa. Se synnyttää joukkosankaruutta. Se on mahtava historiallisen edistyneen voima.

Nämä ajatukset kiteytyivät mielessäni silloin, keuhalla 1919, yhteen ainoaan lauseeseen:

Pyhä viha — se on pyhä rakkaus.

Se hallituspolitiikka, joka yritti valkoisen terrorin avulla polkea Suomen työväenluokan orjamaiseksi paarialuokaksi, oli luhistunut loka—marraskuussa 1918. Heti kun oli käynyt selväksi, että Saksa tulisi kärsimään täydellisen sotatappion, oli Suomen vallassaolijain pakko päästää vapaaksi 37.000 valtiollista vankia. Se tehtiin "armahduksen" nimessä, mutta kaikille oli selvää, että se oli vain yltyöpäisen luokkapolitiikan pakollista perääntymistä.

Mutta porvariston perääntyminenkin oli puoli-naista.

Ensiksikin vankiloihin oli jäänyt vielä virumaan yli 6.000 vallankumouksellista työläistä. Joukkotais-telun nostattaminen näiden toveriemme vapauttamiseksi tuli olemaan v. 1919 maanalaisen toimintamme ensimmäisiä päätehtäviä.

Toiseksi porvariston uusi hallitus, jonka pääministerinä oli Lauri Ingman (hänestä tuli kuten tunnettua myöhemmin arkkipiispa), ei tehnyt loppua valkoisesta terrorista, vaan pakotti ainakin pahimpain veritöiden tekijät tavalla tai toisella peittelemään julmia rikoksiaan. Useissa tapauksissa käytettiin "karkauttamalla teloittamista", toisin sanoen selitettiin, että kiinni saatu henkilö oli yrittänyt "karata" ja sen johdosta tullut ammutuksi.

Tätä valkoisen terrorin muotoa käyttivät silloin rajavartiosto, ohranalaitos ja monet paikalliset suojeluskuntalaiskoplat. Tällä tavoin murhattiin muiden muassa toukokuussa 1919 muurari Niemioja Orimattilassa; kesäkuussa ammuttiin Pitkässärannassa Venäjältä tullut August Ahokas; heinäkuussa "karkautettiin" ja ammuttiin Salmin pitäjässä kaksi vanhusta, Vashko-puolisot (retkikunnan päällikkönä oli vänrikki Lukkarinen); elokuussa surmattiin neljä Metsäpirtissä vangittua miestä jne. Samaa menoa jatkui vielä sen jälkeenkin eivätkä hallitusviranomaiset ainoassakaan tapauksessa puuttuneet rikoksiin. Hallitus seurasi näitä julmurintöitä kuin pat-

saan päähän nostettu kivijumala: se ei nähnyt mitään eikä kuullut mitään...

Luonnollista oli, että tuollainen valkoisen terrorin komento herätti meissä kommunisteissa ja kaikissa luokkatietoisissa työläisissä ei ainoastaan vihaa, vaan myös syvää halveksimista.

Julmuus on muuten myöhemminkin ollut Suomen porvarillisen taantumusleirin aktivistien luonteenmerkkinä. Siitä on nähty räikeitä esimerkkejä sekä heidän Karjalan-retkillään että lapualaisrynnistyksen aikana, kuin myös talvisodassa ja vihdoinkin Hitlerin sodassa Neuvostoliittoa vastaan. Kysymys ei ole siis mistään satunnaisesta ilmiöstä.

Marx on eräässä kirjoituksessaan viitannut, että porvariston julmuuden vaikuttimiin kuuluu myös pelkuruus, sillä — kuten hän lausui — ”pelkuri voi olla tarmokas vain olemalla julma”.

Nähtävästi Suomenkin taantumuksen pelkurimaisimmat ainekset ovat tottuneet julmurinteilla nostattamaan luontoaan ja tarmoaan.